

311.952

M. f. 0. 1797
3

XXI. évfolyam.

Budapest, 1918. január.

1. szám.

KIR. KÖZJEGYZŐK
KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

Felelős szerkesztő:

DR. HOLITSCHER SZIGFRID

budapesti kir. közjegyző.

KIADJA

A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Megjelenik havonként egyszer.

BUDAPEST, 1918.

KÁROLYI GYÖRGY KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
V., Arany János-útsz. 1.

ÁLLAMI KÖZJEGYZŐK
KÖZLÖNYE

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

XXI. ÉVFOLYAM.

1918.

Felolós szerkesztő:

DR. HOLITSCHER SZIGFRID

budapesti áll. közjegyző.

KIADJA

A MAGYARORSZÁGI ÁLL. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE.

Megjelenik havonként egyszer.

BUDAPEST, 1919.

KÁROLYI GYÖRGY KÖ. ÉS KÖNYVNYOMDÁJA
V., Arany János-utca 1.

TARTALOM-MUTATÓ.

I. Czikkek.

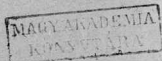
	Lapszám
Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában	1
A közjegyzői intézmény reformjáról	10
Kir. közjegyzőségek ügyforgalmi adatai	63
A tanúsítási ügykör tárgyi határai	70
Szociális reformok	95
A vagyonátruházási illetékről szóló törvényjavaslat	104
Az új közjegyzői díjszabás	117
A vagyonátruházási illetékről szóló új törvény	138 175
Észrevételek az új díjszabás felett	191

II. Felsőbírósi határozatok.

Közjegyzői rendtartás	46 123 150
Hagyatéki eljárás	51 75 126 150
Telekkönyvi rendtartás	77
Cégügyek. Váltóóvás	78
A közjegyzői gyakorlatot érintő jegyzetek	51 79 127 150
Adó- és illetékügyek	85 159

III. Közlemények.

Államforma átalakulásával kapcsolatos intézkedések	197 158
Átmeneti igazságügyi tanács szervezése	165
Bírói hatalom gyakorlása	198
Czímer és pecsét	199 200
Czégben hadirokkant, hadiözvegy stb. megjelölése	201
Értékek kivételének eltiltása	205
Értékhatarok felemelése	60
Eskü és fogadalom szövege	200
Gyámhatósági jóváhagyás	171
Hadirokkantak mint közjegyzői segédek	172
Holtánnyilvántási eljárásról	135
Igazságügyi javaslatok	58
Illetékreform életbelépése	166
Ingatlanforgalom korlátozásáról	59
Ingatlanokra vonatkozó magánjogi szabályok kiegészítése	203
Ingatlanra bekebelezett idegen illetéktartozás	93 165 203

	Lapszám
Katonai egyének halálesefelvétele	94 170
Kisbirtok szaporítását előidéző ideiglenes intézkedések	204
Köz- és magánalkalmazottak fizetésének végrehajtás alóli mentessége	59
Közjegyző kártérítése idegen haderő betörése folytán	206
Közjegyzői állás összeférhetlensége az országgyűlési képviselőséggel	88
Közjegyzői állások rendszerezése	62 91 136
Közjegyzői díjak szabályozásáról	164
Közjegyző-helyettesi gyakorlat	134
Közjegyzői kamarák	26 165
Közjegyzők évkönyve	62
Lakás és egyéb helyiségek bérletére vonatkozó intézkedések	60
Magyar népköztársaság	196
Moratórium rendeletek	59
Német állampolgárnak Ausztriában lévő ingó hagyatéka	171
Nő szenvedő váltóképesége	92
Országos egyeslet	62 90 91 130 164
Örökösödési bizonyítvány kiadása	172
Osztrák-magyar bank megerősítő záradékával ellátott csekk	201
Sajtókezü végrendelet aláírása	171
Személyi hírek	62 94 136 173 206
Szóbeli ingatlanveteli szerződés és birtokforgalmi rendelet	168 203
Statisztika	92
Törvényes fizetési eszközök	200
Törvényjavaslat a közjegyzők díjainak szabályozásáról	55
Új kibocsátású részvények elővételi jogának értékesítése	170
Ügyletvény másolata	172
Ügvedői díjszabás	94
Vagyonátruházási illetékről szóló törvényjavaslat	94
Váltóóvás	59 134 165 202
Végrendeletalkotás orvosok tanuskodása mellett	167
Wienben felvett közjegyzői okirat	135

KIR. KÖZJEGYZŐK KOZLÖNYE

Folyóirat a perenkivüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Felolva szerkesztő:	Szerkesztőség és kiadó:
Egész évre . . . 14 kor.	Dr. HOLTSCHER SZIGFRID	== hivatal ==
Félévre . . . 7 "	budapesti kir. közjegyző.	Budapest, VI, Andrásy-út 1

Tartalom. Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában. — A közjegyzői intézmény reformjáról. — A budapesti kir. közjegyzői kamara közgyűlése. — Felsőbírósi határozatok. — Közlemények.

Az örökösödési eljárás a Ptk. törvényjavaslatában.

(Dr. Charmant Oszkár, budapesti kir. közjegyző előadása a Magyar Jogászegylet 1917. évi január hó 20. napján tartott teljes ülésében.)

(Befejezés) *

A közjegyzői illetékesség javára irt nagyobb szakértelemmel így általánosságban, csak az egyes hivatali ágakon belül végbenemő szakmaszerű foglalkozás-elkülönülésnek ismert hatására akartam czélozni. De mégis annak kiemelésével, hogy perenkivüli jogszolgáltatásunk újabb fejlődésmenete ezen az általános és természetes tünetnek nálunk a rendsenél nagyobb jelentőséget adott. Örökösödési eljárásunknak az osztrák jogeszmék behatolása folytán téves konstrukciója, magukat az elméleti alapokat annyira bizonytalanokká tette, hogy csak a mindennapi étellel közvetlen érintkezésben álló hosszú és egészen speciális gyakorlat vezet reá ezen a téren, idővel az elméleti megismerés és praktikus alkalmazás helyes útjaira. — Nem az egyéneken hanem, a rendszeren múlik, mely a jogszolgáltatás ezen fontos ágának intézését a bírói

* L. első részt az 1917. évi május—júniusi számban.

szervezet legfiatalabb, kezdő elemeire bízta, ha ez utóbbiaknak működése erről az oldalról nézve nem bizonyult annyira kielégítőnek, mint egyéb szempontokból. Az örökösödési ügyek perenkívüli rendezése körüli teendőket nem szabad egy katonában vetni a betétszerkesztés feladataival. Az 1912. évi VII. t.-cz. Szilágyi Dezso reformeszméjét, ezen a ponton, nem valóította meg szerencsésen. Nagyon tekintélyes vélemények az örökösödési eljárás teendőit fontosság szempontjából a jogszolgáltatási feladatok legelső sorába helyezik. — Pere minden századik embernek van az élete során, valami kis hagyaték érdekeltége talán minden másodiknak. Hogy ezeket az ügyeket a legértelebbről, legtapasztaltabb szakavatottság intézze, azt sürgősségük mellett, számunknak jelentékeny volta épp annyira kívánatosá teszi, mint az, hogy értékük a legtöbb esetben számbeli jelentőségükkel fordított arányban áll. Csupa oly körülmény, mely a jogorvoslatok útját rendszerint kizárja, és parancsolóvá teszi, hogy a jó elintézés garanciái már az első intéző kézen összpontosíttassanak.

Igaz, hogy jelenlegi eljárásunk számolni látszik ezzel a szükséggel, mert a kir. közjegyzők működésének közbeékelésével a hagyatéki ügy lebonyolítását nem is egy, hanem kettős kézbe helyezte. — De ha valahol, úgy itt szembeszökő az ötletszerűség az egységes eszme hiánya, mely mostani eljárásunkat jellemzi, és azt az egészséges eszmék és fonák intézkedések egészen saját-szerű keverékévé teszi. — A közjegyzői működés közbeékelése ugyanis nem az intéző hatáskör periferiájában, és nem annak érdekében történt, hanem a közjegyzők régebbi ügyelőkészítő feladatának folyamánaképp keletkezett, és annak határai közé szorult lényegében ma is; jöllehet magát az eszmet a hagyatéki ügyek egy bizonyos sajátosságának igen helyes felismerése sugalta. — Az a nevezetes ugyanis, hogy az örökösödési eljárás teendőinek súlypontja — gyakorlati céljuk szögéből — nem is annyira az eljárási szabályok hozzáértő alkalmazásában, hanem egy ezeknek keretén kívül álló tevékenységben, a tanácsadó, irányító és egyeztető tevékenységében fekszik. Minden hajlandósága mellett, hogy békesen intézze el a maga dolgát, minden egészséges jogérzéke mellett — mely az egyszerű embert sokszor biztosabban vezet, mint a tanulót, aki csak a paragrafuson át jut a joghoz, a maga tudománya — az az egyszerű ember, ösztön-szerű tartózkodásával és bizalmatlanságával minden iránt, ami

felülről jön, tanulatlanságának és magára hagyottságának érzetében, szívesen veszi az útbaigazítást és támogatást, főképp ha ez nem a hatóság köntösében közeledik hozzá, és hajlandóbb az engedékenységére — sőt ez jellemvonása a magyar embernek — ha nem a hatalom eszközeivel, hanem a saját elhatározásait szorgalmazó törekvéssel találja magát szemben. Ezek az ügyek parancsolóan megkívánják a szóbeliséget és közvetlenséget, és ezenfelül bizonyos útmutató tevékenységet tesznek kívánatosá, melynek persze nem szabad osztrák minta szerint, a hatósági gyámkodás irányában elfajulnia.

A közjegyzőség intézményes igénybevétele a hagyatéki eljárásban már a hagyatéki ügyek ezen saját-szerűsége miatt is mindenesetre egészséges gondolat volt; de fonák volt kezdettől fogva a mód, és mind fonákabbá lett, ahogy ezt a gondolatot hagyatéki eljárásunk egymást követő reformkísérletei megvalósították. — Kezdetben a közjegyzőt bírói megbízott minőségben csak ügyelőkészítő feladat illette; az ügybírálat és intéző hatáskör a bíró kezén maradt. Ezen lényegben az 1894. évi XVI. t.-cz. sem változtatott. Kétségtelen, hogy az ily munkamegosztásnak bizonyos előnyei; és hogy a hagyatéki ügyek legnagyobb része simán intéződik, a bíróság elé az esetek kilenc-tized részben kész egyezségek kerülnek, abban bizonyára a közjegyzők ügyelőkészítő tevékenységének is van része. De világos az is, hogy a szóbeliség és közvetlenség előnyei igazában csak úgy valószínűen meg, ha azok az intéző hatáskörben érvényesülnek, nem azon kívül, oly körzetben, melynek az ügy elintézésére befolyása nincs. Nem lehet így kettészelní egy eljárást és egy hatáskört, mely mint az eleven szervezet csak egészszen és összefüggésben képes működésre. — Az 1912. évi VII. t.-cz. aztán azt, ami ebben a munkamegosztásban fonák, még tetézte azzal, hogy magát az ügybírálatot is, bizonyos módon, átutalta a közjegyzők feladatai közé, annak czélintézkedésével a hagyatékátadó végzéssel egyetemben, de ez utóbbinak végrehajthatóságát a bírói exequaturhoz kötötte. — Tehát az úgynevezett hagyatékátadást — helyes értelelem és jelentőség szerint az Ö. B. kiállítását — mégis csak bírói cselekménynek minősítette. Azaz lényegében fönttartotta a régi rendet, csakhogy azt még körülményesebbé, nehezkesebbé, czelszerűtlenebbé tette, amennyiben most már két ügybírálatot létesített. Az elsőt a közjegyző végzi a kellő előfeltételek — szóbeliség, köz-

vetlenség, szakszerű hivatottság stb. mellett, de minden congruens hatás nélkül. A másodikat bíró, aki ugyanezt a tevékenységet, felelőssége tudatában elejétől végig kell, hogy megismételje, mert a congruens hatások az ő intézkedéséhez vannak kötve, jöllehet az ügybírálat, melyet ő végez — miután azt az irásbeliség pápaszemén át végzi — még akkor is kevesebb értékű volna, ha a törvény ezt a főlősleges feladatot a bírói kar idősebb és tapasztaltabb tagjaira bízna, aminek tudvalevőleg éppen az ellenkezőjét cselekszi.

Az ilyen szabályozás — magábanvéve is ijesztő példája a bürokratikus munkapazarlásnak, semmikép sem szolgálja azt a célt, hogy a hagyatéki ügyek lehető tökéletes elintézése már első fokon biztosíttassék. — Voltakép a mai rend azt jelenti, hogy minden, még a legkisebb hagyatéki ügy is, hivatalból felülvizsgálat alá kerül. Bármennyire belássuk ezen ügyek fontosságát, ennyi elővigyázat a tizennégy segítő szent példabeszédére emlékeztet; attól eltekintve, hogy az olyan felülvizsgálati rendszer, mely az ügybírálat garanciáit felfelé csökkenti, nem is ígérkezhetik eredményesnek.

A közjegyzői tevékenység nem panaceaja az örökösödési eljárásnak. — Még ha igénybe vétetik is, minden az igénybevétel módján múlik, a rendszer elméleti és gyakorlati elvein, melynek keretébe a közjegyzői működést beillesztjük. Az osztrák hagyatéki eljárás is igénybe veszi a közjegyzőt, tisztán bírói kiküldötti szereppel az ügyelőképzési körében, és képzelhető avultabb eljárási rend is, mint az osztrák, melynek intézése fokozottabb mértékben közjegyzőkre bízhaték. Viszont egészen modern elveken alapuló is, mely a közjegyzőt többé-kevésbé mellőzi és mindent a bíróság kezén összpontosít. Hiszen a német is — abban a szűk körben, melyre a bírói beavatkozást szorítja — ilyen. A helyes szabályozás tehát elsősorban a helyes eljárási elvek kérdése; a közjegyzői tevékenység igénybevétele csak másodsorban, mint a gyakorlati megoldás módja és segítő eszköze jön tekintetbe.

De bár a leghelyesebb eljárási elvek szerint történjen a szabályozás, a magunk viszonyai között gyakorlati eredménye nem lesz kielégítő, ha nem a közjegyzői tevékenységre fogja helyezni a súlypontot. A német: „Antragsprincip” radikális érvényesítésére, hazai viszonyaink között, főképp telekkönyveink rendezettsége szempontjából, gondolnunk sem lehet. Jövendő eljárásunkat a tisztá

officiozítás és a korlátlan magántevékenység középvonala mentén kell szabályoznunk. Ami ha nem is így történnék, és lehetséges volna szigorúan az „Antragsprincip”, kereti közé szorítanunk a hivatalos beavatkozást, akkor sem volna értelme, hogy német minta szerint a bíróságokat terheljük ezen feladatokkal, mikor azoknak természete azt szükségkép meg nem kívánja; mikor a bírói hatáskör a német mintában is bizonyára csak ideiglenes, mikor a magyar közjegyzőben ezen feladatok elvégzésére formális kvalifikációja szempontjából az osztráknak és legtöbb helyütt a németnek is fölötte álló olyan jogszolgáltatási szervvel bírnak, aki ezen feladatok elvégzésére teljesen alkalmas, sőt egyik-másik szempontból még alkalmasabb is, mint a bíró; mikor a magyar közjegyzőnek az örökösödési ügyek elintézésében már ezidőszerint is olyan nevezetes szerepe van, amellyel a német és osztrák szabályozásban nem találkozunk; mikor az ebben a hivatásában teljesen bevált illetékessége a köztudatba és szokásokba is már átment; s mikor végül, ami nem is a legutolsó, a közjegyzői hatáskör nagyobb terjedelme, fokozatos térfigyelése, sőt eddig meg sem is valósult czélgondolata, a hatásköri kizárólagosság, sajátossága jogrendünknek, melybe nem öletszerű esetlegesség útján került bele, hanem tudatos előrelátással lett terve véve, és részben már megvalósítva.

Hogy főképp az Ö. B.-nak a közjegyzők hatáskörébe utalása nemcsak gondolatnak nem új, de kész tervnek is már régi, s mint ilyen visszanyúl egész jogszolgáltatásunk ujjaszervezésének első idejébe, s ha eddig megvalósítva nem lett ügy, az semmieset sem annak tulajdonítható, hogy magát az eszmét bármelyik igazságügyi kormányunk azóta elfelejtette volna, arra a közjegyzői oldalról már sokszor történt hivatkozás. — Az 1874: XXXV. t.-cz. képviselőházi tárgyalása alkalmával a törvényjavaslat előadója szerint az igazságügyi (akkor központi) bizottság: „minél nagyobb hatáskört kívánt a közjegyzőnek a hagyatékok tárgyalása körül adni, miután azonban az igazságügyminiszteről azt a felvilágosítást nyerte, hogy az örökösödési eljárás végleges szabályozása küszöbön áll, nem akart annak elébe vágni, azért a közjegyzőnek a hagyaték körüli eljárást csak ideiglenesen kívánta akként szabályozni, hogy a kir. közjegyző mint bírói biztos járjon el.” Az akkori igazságügyminiszer felszólalásában ezeket megerősítette és az 1875. év folyamán be is terjesztett az országgyűlésnek egy ilyen irányú törvényjavaslatot. „Az örökség és hagyomány birtokba vételéről

és az azzal kapcsolatos jogviszonyokról", mely azóta is az igazak álmát alussza az országgyűlési irománytárban. Hogy maga az eszme az egész idő alatt nem aludt, mutatja az 1912. évi VII. t.-cz. indokolása, melyben Pauler Tivadarnak negyven évvel később utódja azt jelenti, hogy: „gyökeresebb megtakarítást eredményezne a bíróságokra az, hogyha a közmegegyezéssel létesült osztály alapján, a hagyaték átadását a bírói hatáskörből kivonva teljesen a közjegyzőkre bízna a törvény; ilyen értelmű törvénytervezetet dolgoztattam is ki, és az most megfontolásom tárgya; de mivel ez a reform az örökösödési eljárásra mélyreható változtatással járna, amelyet hosszabb előkészítés nélkül ez alkalomból megtenni nem lehet, ezuttal a sürgős törvényerőre emelkedést kívánna ebben a javaslatban csak az ismertetett, inkább kezelési természetű egyszerűsítést javasolhatom.“

*

Mi indította a javaslatot arra, hogy szemben a saját programjával, mely szerint az anyagi kodexet minden eljárási természetű rendelkezéstől mentesíteni, s ez utóbbiakat egy önálló törvényben kívánta csoportosítani, éppen az Ö. B.-ra vonatkozó hatáskör kérdésének prejudikált már magában az anyagi kodexben? Hiszen ahhoz a sétválasztási programhoz nem tartotta, nem tarthatta magát; anyagi rendelkezései keresztül-kasul vannak szöve eljárási természetűekkel. De ezeknek egyike sem oly sarkalatos eljárási szempontból, mint az Ö. B. hatásköri hovaualása, melynek maga a javaslat is alapvető jelentőségét tulajdonít, s melynek eljárási jellege annyira kiélezett, hogy éppen ezt a rendelkezést lehetett volna a javaslatnak az anyagi kodexből kirekeszteni. Miért tartotta meg mégis, holott ily módon szemmeláthatólag kettévág egy fonalat, melyet igazán idehaza szőtünk, elzár, sőt elfalaz minden időre egy kaput, melyhez félszázados fejlődés útja vitt, akkor, mikor a polgári törvénykönyv megalkotásával megjött volna végre az ideje, hogy küszöbét átépítsük?

A javaslat ennek nem adja magyarázatát. Egy kérdés előtt állunk, melyre csak találgatásokkal felelhetünk. Az Ö. B. hatásköri hovaualásával a javaslat kétségkívül a jövőendő örökösödési eljárásnak egy sarkalatos kérdését dönti el. Lehetséges ily kérdésben dönteni, ha a javaslatnak az egész örökösödési eljárás szabályozását illetőleg is kész programja még nincsen? És ha

van, hogyan magyarázzuk meg, hogy az, amit ebből a programmból az anyagi kodexben elárul, ellentmondásban van magával a rendszerrel, melyet a német törvénykönyvből mint a saját rendszerének is a gerinczét átvette, és oly feltűnő rokonságot tart az osztrák jogeszmékkel, melyeknek kiküszöbölésében alapföltételét kell lássuk saját jogunk egészséges fejlődésének. A gondolat, hogy megalkotandó örökösödési eljárásunk csak valami továbbképzése lesz a mostaninak, hogy a reformot nem a tövén kezdjük, lenyesésével az Ideiglenes Törv. Szabályok rendjébe beolított vadhajítanak, hogy meghagyjuk jogrendszerünkben a beléje tévedt holt elemeket, megújulásának mindenkorra megülő csíráit: ez a gondolat annyira elbátortalanító, hogy egy már kész programban nem hihetünk, a javaslat hallgatásában inkább annak bizonyosságát látjuk, hogy örökségmegszerzési rendszerének gyakorlati megvalósítását — az örökösödési eljárást — illetőleg programot magának még nem is alkotott, megalkotásának mikéntjére nézve, mint mondani szokás, szabad kezét akart magának fenntartani.

Ha ez így van, akkor mindannak, amit a javaslaton kifogásolhatónak vélünk, végokát nem is abban kell lássuk, hogy javaslatunk az eljárás alapvető elveit is a magánjogi kodexben meg nem állapította, hanem már abban az eredendő tévedésében, melyből módszerét illetőleg kiindult, mikor az anyagi kodexsel egyidejűleg az eljárási jogrendet meg nem alkotta, ezt az utóbbit később, önállóan vélte megalkothatónak. Pedig lehetetlen az örökség megszerzésének joganyagát szabályozni anélkül, hogy az eljárás jogrendje tekintetében is egy, a legkisebb részletig már megállapított kész törvünk legalább ne volna. Ezeknek az eljárási részleteknek során nyomulnak előtérbe, válnak szinte kézzelfoghatókká a gyakorlati czélok, melyeknek jogalkotó szerepe talán sehol sem oly határozott és szembeálló, mint ezen a téren. Valami hasonló látszik itt folyamatban lenni, mint a telekkönyvi jogok rendszerében, ahol az ujkori forgalom szükségleteiből fakadt céleszme a tulajdonszerzésnek pandektajogi kereteit ugyancsak szétfeszítette.

Ha a törvényhozó nem a gyakorlati életben keresi irányító elveit, főként ezen a téren nagy a veszély, hogy a jogászai dogmatika keríti hatalmába és a spekuláció útvesztőjébe téved. Aki tudja, hogy a végrendelet léte nem léte, annak mint fizikai ténynek valóságán felül bizonyos jogtechnikai feltételektől is függ, az előtt, mikor a végrendelet kihirdetését akarja szabályozni, okvetlen

felmerül a kérdés mi történjen, ha örökhagyó többféle iratot hagyott hátra, mert azok közül esetleg nem végredelelt az, ami annak látszik s ami nem látszik annak, esetleg az; semmis a visszavonás, érvényes ami visszavonattól. Ha a jogászt ilyenkor nem korlátozza a politikus, aki szem előtt tartja, hogy a jog nem öncélű, és megvalósulásának több útja lehet, melyek kiválasztása célzetszerűségi kérdés, akkor az analízis öröme minden egyes törvényrendelkezést a jogeszmé logikus következtéseinek végtelenségébe vihet bele; éppen a legélesebb jogászmélek termékenyítő ereje alatt olyan burjánzás támad, mely minden egészséges életet maga alatt elfojt.

Annira lényeges éppen az örökség megszerzésével kapcsolatos joganyag szabályozásánál az anyagi és alaki jognak az egész vonalon párhuzamos munkába vétele, hogy mindaddig, míg nem ezt a módszert választja a javaslat, minden érdemleges méltatásának hiábavaló voltában kell tulajdonképpen kiindulnunk. Emellett szinte másodrangúvá válik a kérdés, bár jelentőségét így sem veszti el, hogy az eljárás irányító elvei közül melyiket, hányat fogadjon be már magába az anyagi kodexbe. Mai szerkezetében a javaslat felől — eltekintve attól az egy, igaz, hogy főfontosságú intézkedésétől, mely szerint a német törvény rendszerét fogadta el alapul, — végleges ítéletet mondani azért nem lehet, mert addig, míg az eljárás rendje szabályozva nincs, a javaslatot sem lehetséges mai szerkezetében véglegesnek tekinteni.

Mihelyt a javaslat módszert változtat s az eljárás jogrendjét veszi kiinduló pontul, vagyis az örökségi jogok megszerzésének egész rendszerét, gyakorlati megvalósulásuk folytonos szemmel-tartása mellett szabályozza, kétségtelen, hogy rendelkezéseinek egész sora változást fog szenvedni. Az anyagi jognak és az eljárási jogrendnek egyidejű, egymásra tekintő szabályozásával — meg vagyok győződve róla — le is fognak hámlani javaslatunkról azok az egyenetlenségek, melyek ma rajta mutatkoznak, kíválnak belőle az osztrák reminiscenziák, és — amilyen kitűnő jogászai munka különben egy minden ízében egységes, összehangzott és gyakorlatilag célzetszerű mű is válik belőle. A német rendszer recepciójánál meg fog maradhatni, már azért is, mert alapelveinek elfogadásával jogfejlődésünk folytonosságát állítja vele vissza. De bizonyos, hogy a német szabályozástól azért számos részleteiben, ha nem is ugyanazokban, csak úgy el fog térni, mint ahogy attól mos-

tan is eltért. Csakhogy ezeket az eltéréseket más szempontoknak fogja alárendelni. Mindenekelőtt annak, hogy sajtát nemzeti és gazdasági politikánk czéleszméi és saját jogszolgáltatásunknak ezen a téren kialakult tapasztalatai és tanulásai kellőképp érvényesüljenek.

Ebben persze majdnem minden benne van, amit egy jó törvényalkotástól várni lehet. És a recipiált jogból sem fog ezen a módon sokkal több megmaradni, mint ami benne saját hagyományainkkal és felfogásunkkal rokon, vagy különös nehézség nélkül hozzájuk rokonítható. De éppen ez a kívánatos. Mert hogy egyáltalán recepcióhoz kell folyamodnunk, az bizonyára nem eszményi állapot, hanem kulturális fejlődésünk egy tökéletlensége, amely talán nem is szükségszerű. Minden idegen jogintézmény végre is csak prothézis, bármily genialis technikával legyen megszerkesztve, a természetes tagokkal föl nem ér. Mi — meggyőződésem szerint — ez utóbbiaknak nem is volnánk híján, csak bennánk teszi azokat a sugestió, melyet egy fényes idegen jogászai kulturának bámulata okoz.

Unger József — ha jól emlékszem — nyilatkozik egy helyütt az Országbírói Értekezlet művéről úgy, hogy „Unverstand“-nak bélyegzi az osztrák polgári törvénykönyvnek hatályon kívül helyezését („... wenn auch Unverstand die Wohltat des bürgerlichen Gesetzbuches von sich gewiesen hat ...“) De aki avval a mikroszkoppal tanulmányozza az Országbírói Értekezlet művét, melyhez a mindennapos élet ezer apró jogeseteinek szemlélete szokatja a gyakorlat emberét, aki látja, hogy az örökségi ügyek rendezését mennyire egyszerűvé teszik a hagyományos joghoz és szokásokhoz való alkalmazkodás, és mennyire mesterkeltté és nehézkessé az idegen jogintézmények, az tisztellett fog meghajolni az Országbírói Értekezlet műve előtt, és azt fogja találni, hogy az „Unverstand“ ebben az esetben a hirneves osztrák jogász oldalán volt.

Azt hiszem, a mi törvényalkotóinknak nem utolsó feladata, hogy attól a suggestiótól szabadulni igyekezzenek. Hiszen érthető a kifinomult elméleti konstrukciók megvesztegető hatása, éppen a magasabb színvonalu intellektusra. De a törvények nem a kiváltóságok számára készülnek, és nem minden nemzet szellemi kultúrája ment át a Hegel iskoláján. Ami egyáltalán nem jelent alsóbbrendű voltát. Végre is csak egy szemléleti módról van szó. Az a másik, mely az Országbírói Értekezlet művében

nyilatkozik meg, a politikus bölcsesége, miután a magyar néplelekben gyökerezik, könnyebben hozzáférhetővé teszi számunkra magának a tartalomnak aranyát. A törvényalkotás különben is elsősorban politikai feladat, a jogásze csak a második szó lehet. De a jogász is kell hogy leszálljon a katedréről, hogy betegye maga mögött a hivatal ajtaját. Mert csak odakünn győződhetik meg róla, hogy azok a könyvtárak légkörében termett, meglehetősen paragrafusok mint dermednek el, mihelyt kikerülnek a szabadba. Ha nem veszik merészségnek és tudatlanságunk jelének, mindenké előtt erre a kirándulásra kérnök mi, akik odakünn működünk, a javaslat tudós szerzőit.

A közjegyzői intézmény reformjáról.

Irta: dr. Beszkid István, nagyszőlősi kir. közjegyző.

(Befejezés. *)

Mindenekelőtt is végleg szakítani kell azzal az immár szinte köztudatbeli, de -őt a közjegyzői vonatkozású törvényalkotásoknál még a törvényhozás kebelében is visszhangra találó jogi baifogással, mintha a közjegyzői intézmény nem is közhivatalnoki szervezet, hanem inkább holmi vállalatserü, az életviszonyokbeli konjunkturák anyagi előnyeinek minél nagyobb mérvű kiaknázására is berendezett foglalkozás volna annak folytán, hogy a kir. közjegyző nem fizetéses hivatalnok a államnak, s hogy a közjegyzői intézmény saját fegyelmi hatósággal is bíró autonóm közjogi testületként külön és önállóan helyezkedik el az igazságügyi szervezetek konstrukciójában, látszólagosan a legteljesebb közelében az ügyvédi foglalkozásnak. Ez u'öbbinál, amely csak közjogi vonatkozásainál fogva a törvény által különlegesen is szervezett testülete a jogszolgáltatásnak, amely azonban máskülönben csak az ügyfél jogi érdekeinek képviselőletében merül ki a legszélsőbb határokig menő egyéni szabadsággal és függetlenséggel az anyagiak tekintetében is, nyilván még szólni sem lehet arról, hogy az ügyvéd tevékenysége a maga megnyilatkozhatása tekintetében egyenrangú lehetne a közhivatalnoki tevékenységgel, avagy

* L. előző közleményt 1917. évi 7. számban.

hogy az ügyvédi keresetből eredő jövedelem egytermészetű volna a közhivatalnoki javadalmakkal.

Már egészen más e helyzet a közjegyzői intézménynél, amely kifejezetten mint közhivatalnoki tevékenység nyilvánul meg és még árnyalatilag sem hátrábbvaló bármely más közhivatalnoki tevékenységénél, de sőt sok tekintetben még jóval rigorozusabb eljárás szabályok uralma alatt áll.

Az intézmény autonóm szervezete is ennek folytán egészen más alapindokokra vezetendő vissza, mint az ügyvédi, s jelesül arra, hogy a közjegyzői intézmény e szervezetét egyenesen a közszolgálati jogviszony megteremtése céljából nyerte. A megoldása ennek ellenben azért ilyen jellegű, mivel a közjegyzői tevékenység sokkal sajátlagosabb természetű, semhogy annál eltekinteni lehetne a kivitelbeli mindama különlegesebb garanciáktól, amikkel az autonóm alapon való megszervezés már egybe van kötve.

És jóllehet a közjegyző nem fizetéses szerve a közszolgálatnak, ügykörét csak úgy, mint a járandóságait is, a törvény rendelkezései szabják meg, s utalják illetékes ellenőrzés alá. Ez oknál fogva a közjegyzői jövedelem távolról sem vállalatserü jellegű, hanem ellenkezőleg eleve meghatározott, s csak bizonytalanabb természetű, mint a közhivatalnoki fizetés.

Méltatlanul nehezedik tehát a közjegyzői intézményre az e baifogásbeli felelős minivoltának minden ódiama. Mert míg egyrészt viselnie kell neki annak az ódiumát, hogy a közjegyző csak a törvényt meghatározta kereteken belül járhat el a köz szolgálatában, viselnie kell másrészt annak az ódiumát is, mintha oly foglalkozásban merülne és merülhetne ki a közjegyző tevékenysége, amely már az egyéni életrevalóság, találékonyosság, tehetségbeli fölény, népszerűség és más hason mozgató elem kisebb-nagyobb fokához képest teremti meg a javára az anyagi boldogulásnak legváltozatosabb lehetőségeit.

Innen van már most, hogy a közjegyzői tevékenységre kihatással bíró törvény alkotásainál a törvényhozásnak a legtöbb alkalommal kisebb gondja is nagyobb annál, hogy gondoskodását a közjegyzők anyagi és erkölcsi érdekeinek megóvására is kiterjessze és ugyancsak innen van, hogy ahol vizsgont az anyagi terhek áthárítása forog a kérdésben, ott a közjegyzők különleges elbírálást kívánó helyzetének figyelembevétele hasonlóképpen elmarad.

Tapasztalhatjuk ezt még azon törvényeknél is, amelyeket mostoha helyzetünkönél fogva a nyereségi rovaton könyveltünk el. Ilyen pl. a csak legutóbb megalkotott 1912. évi VII. t.-cz., amellyel a kir. közjegyzőkre hárrítotott át az osztályt tartalmazó kivonatok elkészítése, ami a dolog természeté szerint nemcsak óriási munkatöbbletet jelent a közjegyzőkre, hanem jelentékeny anyagi megterhelést is. Láthatjuk már most, hogy a törvényhozás gondoskodása legfeljebb az utóbbi erejéig terjedt ki annyiban, hogy a 200 kor. értékét meghaladó hagyatékoknál az irásdíjak érvényesítését engedte meg, míg a közjegyzői munka honoráltatásától, vagyis a közszolgálat fejében kijáró járandóság megadatásától már eltekintett és illetve arról már megelégedezett, de sőt megelégedezett arról is, hogy a közjegyző részére legalább az irásdíj behajthatóságát a lehetőségig biztosítsa, s így ha már nem nyujt irodaátalányt, legalább a hagyatéktárgyalási díjak most divó behajtási nehézségeit végrevalahára megszüntesse. Megelégedezett azonban e törvény alkotásánál a törvényhozás arról is, hogy a közjegyzői intézmény szervezete és a közjegyzők kvalifikációs viszonyai a legtávolabbról sem oly alsóbbrendűek és kedvezetlegeseek, hogy előbb kísérletezés történhetne a tekintetben, elegendő képesség rejlik-e a közjegyzőkben és biztosítok az intézményben a hagyatéki ügyeknek a közjegyzői hatáskörbe való teljes átutalásához. Meghagyatunk ennél fogva — legalább egyelőre — a bírói gyámolítás alatt továbbra is és illetve e gyámolítás ráadásul immár a bírósági jegyzők önálló működési körébe utaltatott át. Mindmáig változatlan a bíróságok bírsághatási joga, s viszont annyi kényszerítő hatalom sem áll a közjegyző rendelkezésére, hogy tárgyalásai zavartalan menetet és melióságát önmaga biztosíthassa, s az ügyek gyors elintézésének akadályait önmaga elháríthassa. Kételek ellenben a felek megkereséseinek még akkor is eleget tenni, ha a járandóságait nem kapja meg, s még ez esetben is közvetlen felelősség terheli őt a bélyegilleték szabályszerű lerovásáért.

Mint adóalany pedig a közjegyző már teljesen bele van sodorva abba a forgatagba, amit a közjegyzői állás mibenlétének e félreismerése eredményezett. Adótörvényeink expressis verbis oly „foglalkozás”-nak tekintik, amely mint nem szolgálati viszonyon alapuló, vállalatyszerű kenyérkereset vétetik szemügyre, s így mely nemcsak a jövedelmi adó, hanem egyuttal a kereseti adó alapjául

fog szolgálni. Továbbra is kiszolgáltatva marad tehát a közjegyző a kereseti adóketési eljárás a közhivatali pozíciójával aligha összeegyeztethető változatainak, s e kiszolgáltatottsága másrésztől még fokozottabb is annak folytán, hogy a közjegyzői jövedelmezőség mibenléte és mérve közhiteles adatok alapján állapítható meg szemben azokkal, akik e téren a közjegyző osztályostársai, s kik kereseti adójának valóságos levezető csatornája lett a közjegyző a maga aránylag nagyobb adóttétele révén. Holott már fentebb is rámutattunk arra, hogy a közjegyzői közszolgálatot nem fedheti a foglalkozás fogalma, s hogy a közjegyzői jövedelem, ha nem is fizetés az államtól, lényegileg az mégis oly járandóság, amely a közszolgálat teljesítésére vezetendő vissza, s mint ilyen a közjegyzőnek a közszolgálati viszonyból nem ugyan eredő, hanem mindenesetre az állam részéről biztosított illetménye. Ugyanaz ellenben még eléggé fix jellegűnek is tekinthető, miután a közjegyzői jövedelmezőségek fixirozhatóságának tényálladáki elemei fenforognak, s így még annak sem lehetne különbözőbb nehézsége, hogy a közjegyzői állások jövedelmezőségeik arányában csoportosíthatatnának s ezenképen a közjegyzői jövedelmek az igazságnak már teljesen megfelelően, s amellet már kevésbbé dehonostáló módon szolgálhatnának és pedig tisztán a jövedelmi adó ketítése alapjául. Teljesen méltánytalan ugyanis, hogy a közjegyzők még az adózás terén is kizárásanok mindazon jogokból, amik a többi közhivatalnokokat kivétel nélkül nélkül megilletik. És vonatkozik ez első és legfőbb sorban a járulékos adókra, mert igaztalan dolog, hogy míg utóbbiak a fizetéseikre, nyugdíjukra és ellátásukra kivett állami adó után járó törvényhatósági, vagy községi és itadó alól mentesek, ugyane mentesség már ne terjedjen ki a közjegyzőre, ki pedig szintén közszolgálatot teljesít, s tartózkodási helyét sem önmaga választja, hanem kineveztetésének ténye folytán kerül oda, ahol működnie kell. És nem egy esetben épen a legszerűnyebb jövedelmezőségű közjegyzői állás székhelyén oly nagy összegű a községi póttadó, hogy az szinte elviselhetetlen teherként nehezedik az ott működnie tartozó közjegyzőre.

Abban a nézetben vagyok, hogy igaztalan volna e közjegyzőellenes álláspont még akkor is, ha közjegyzői törvényünk jóval liberálisabb volna, mint amilyen a most érvényben lévő törvényünk, amely magánokiratoknak közjegyzők által való felvételt a legghatározottabban tilalmozza. Nézetem szerint úgy abban a tekintetben, hogy a

közjegyző a lehető legtágabb körben járhatson el perenkívüli ügyekben az őt eziránt megkereső felek képviselőjében, mint abban a tekintetben is, hogy a közjegyzői kényszer alá nem eső ügyekben a megkereső felek ily értelmű megkeresése esetén magánokiratokat is felvehessen, oly házagypótló rendelkezés volna, amely különösen a nálunk divó nehezebb életviszonyok között a közérdeknek lehető legdúvdösebb szolgálatát jelentené. A közjegyzői gyakorlatban ugyanis szinte napirenden lévő az, hogy az alkalmas tanuk előállíthatásának nehézségei folytán a közjegyzői okirat felvétele nem egyszer teljesen elmarad s hogy a közjegyzői jogsegély igénybevételére leginkább ráutalt magánfelek a zugírásoknak vannak kiszolgáltatva. Azok gyártják a szerződéseiket és beadványaikat, érzékenyen károsítva ez áldozataikat és rajtuk át magát a közérdeket. Elvégre az egyesek jogi érdekének fölkarolása, a jogrend és jogbiztonság megóvása, legfőképen a telekőnyvi intézmény lehető erősítése s mindezekben is át a nemzeti vagyon alapját képező ingatlan vagyon forgalma, egészséges menetének biztosítása kell, hogy birjanak annyi sulyal és fontossággal, mikép ezt elérendő, a közjegyzői tevékenység fokozottabb mértékben nyilvánulhasson meg s a közjegyzői jövedelem ily járulékos természetű szaporulathoz is hozzájuthasson anélkül, hogy ez a közhivatali jelleg sérelmére szolgálhasson. Lefeljebb annak a szüksége merülhetne föl a közhitelű működés érdeke szempontjából, hogy a magánokirat fölvétele után is csak a közokirat után érvényesíthető díjtétel volna a közjegyző részéről fölszámítható, hogy továbbá tartoznék azt az aláírásával is ellátni és hogy a közjegyzőt e működése körében is hason felelősség terhelné, mint amely terhel a közokiratok tekintetében.

A fentebb említett jogi balfelfogás azonban még további vonatkozásokban is érezteti a maga kihatásait. Hogy egyebet ne említsünk, még a legfelsőbb kiténtetések területén is az a helyzet, hogy noha a kir. közjegyzők a közjegyzői állások sajátos jellegénél fogva rangban nem is emelkedhetnek, czimeknek a közjegyzők javára való adományozása inkább csak sporadikusan történik. Különösebb érdemek a közjegyzői pályán, avagy a közügyek terén eredményezik ugyan a közjegyzői pályán is a kir. tanácsosi, sőt kivételesen az udvari tanácsosi czim adományozását, de távolról sem ugyanoly rendszerességgel, amint tapasztalható e jelenség a közhivatalnokai életpályák többi ágazatainál, ahol is az illető köz-

hivatali állás fényének és tekintélyének még ily uton-módon való öregbítése szinte természetszerű járandósága a bizonyos fizetési osztályt elért közhivatalnoknak.

Már pedig azon körülmény, hogy a közjegyző nem fizetéses szerve a közszolgálatnak, még nem egyértelmű már azzal is, mintha a közjegyzői intézmény kívüli eshetnék s illetve mintha a közjegyző csak épen büntetőjogi szempontból, valamint a közszolgálati kötelességek szempontjából tartozhatnék a közhivatalnokok sorába s nem egyttal mindazon résztint anyagi, résztint erkölcsi vonatkozású előnyök és jogok szempontjából, amelyek a közhivatalnok állásától úgyszólván elválaszthatatlanok, holott azon másik körülménynek, hogy a közjegyzői állás a legnagyobb jogi kvalifikáció mellett még a fokozottabb erkölcsi előfeltételek főnnforgását kívánja meg, sok tekintetben még fokozottabb felelősséggel, de sőt, hogy az intézmény oly külön szervezettel van a törvény által fölruházva, hogy a közjegyző a maga közszolgálati tevékenységét autonóm jogkörben fejtheti ki, a dolog természete szerint még kiemelnie kellene a közjegyzői kar tagjait a közhivatalnokok sorából. Bármily irányú mellőztetése, avagy nem kellő figyelembevétele tehát kétszeres mértékben méltánytalan, sőt egyenesen jogtalan.

Ily álláspont mellett már most a magam részéről a legtávolabbról sem tendálok arra felé, mintha a közjegyzői intézménynél annak különlegesebb szervezetét részben káros kihatásúnak tartanám. Ellenkezőleg: épen e szervezetben találunk föl és találhatjuk csak föl a magunk igazán nagy erejét és tekintélyét befelé és kifelé egyaránt csak úgy, amint e megszerzethetett igazán nagy crőnek és tekintélynek tulajdonítandó elsősorban, hogy a közjegyzői intézmény az eléje tornyosult akadályok aránytalan száma és nagysága daczára s ezer megpróbáltatása mellett, fényes bizonyosságát adta páratlan életrevalóságának és szívósságának, valamint igazolását annak is, hogy a közjegyzői intézmény épen ezen autonóm szervezetében válik különösen alkalmassá a további jogfejlődés gyümölcseként reá váró új és nagyfontosságú feladatok önálló és a legkényesebb igényeket kielégítő megoldására. Amde hogy e szervezet még inkább megerősítség s illetve az igazságügyi szervek sorában őt megillető helyet a fent kiélestitett balfelfogásnak teljes elejévelével foglalhassa el és hogy a közjegyzői kart megillető összes jogok s előnyök — a közhatalóságból folyók csak úgy, mint az anyagiak és erkölcsiek, — a maguk biztos kiindulási alapját

félremagyarázhatatlanul meg is találhassák, úgyszólván előfeltétlenül szükségét látán: annak, hogy végrevalahára megvalósuljon a kir. közigyegzők közhivatalnoki jellegének fentartás nélküli föltétlen elismerése, ennek tehát egyenesen törvényben expressis verbis való megállapítása és kimondása s mi ezzel azután együtt jár: az alkalmazása. Mint nemkülönben legalább kívánatosnak tartanám az arról való törvényi gondoskodást is, hogy törvényi rendelkezések álljanak fenn ama nexus megállapítása tekintetében, amely egyrészt a közigyegzői s másrészt a bírói állások között fönnforog s amely a jelenleg is fennálló alárendeltségi viszony és gyámkodás megszüntetése, az egyenrangúság elismerése, a személyi kölcsönös vonatkozások megfelelő kiegyenlítése, valamint a hatásköri elkülönítések teljes keresztülvitele szempontjából zsinórmértékül szolgálhatnak.

Abban a nézetben vagyok ugyanis, hogy a közigyegzők közhivatalnoki jellegének az általános elismerésével, valamint a közigyegzői állás további vonatkozásainak ezen kiélesítésével egy csapásra megszüntetésüket nyerhetnék mindazon visszasságok, amelyek a közigyegzői intézményt illetően a kellő értékelhetési mértékegységnek e teljes hiánya mellett és a törvényekbeli legváltozatosabb jogi felfogás szabadsága idézett elő. Az a bizonytalanság, amely többi között pl. ahhoz is elvezetett, hogy a kir. közigyegzői inkább csak a büntetőjogi retorsió és a büntetőjogi védelem erejéig tekintetik közhivatalnoknak, amire egyébként még a falusi éjjeli bakternek is igénye van. Avagy az a bizonytalanság, amely csak kétségeskedve barátkozik meg azzal a gondolattal, hogy a közigyegzői intézményre a legnehezebb feladatok teljesítése bízható anélkül, hogy e tekintetben előzetes kísérletezések szükségeltetnének.

Megjegyzem, hogy nem is egyedül a közérdek, hanem a közigyegzők személyi érdeke szempontjából is elkerülhetetlenül szükséges volna a megvalósítása annak, mikép a kir. közigyegzők még személyi érdekeikkel is közelebb hozassanak a többi közhivatalnokok érdekköreihöz s illetve, hogy ők is részesei lehessenek a közhivatalnoki állásból folyó mindazon jogoknak, amelyek a közigyegzői állás sajátosabb jellegével ellentétben már nem állanak. Vonatkozik ez a fentebb kiélesítettek felül különösen arra, hogy a kir. közigyegzői állásnak a VIII. fizetési osztályú s bizonyos számú szolgálati évek betöltésével a VII. fizetési osztályú kir.

járásbírákkal, törvényszéki bírákkal stb. való teljes egyenrangúságát, a közigyegzői szolgálatban eltöltött szolgálati éveknél az államszolgálatba való teljes mérvű beszámíthatóságát s a rangsorbiztosította összes előnyöket törvényes rendelkezések ugyanolyan módon és mértékben biztosítsák, amint biztosítják ezt az államszolgálatban állók számára. A közszolgálatot teljesítő kir. közigyegzőknek (ideértetödvén a kir. közigyegzőhelyettes is) föltétlen igényük kell, hogy legyen ahhoz, hogy a bírói pályára való átlépésük esetére, ami különben csak üdvére szolgálhatna az igazságügynek, ne tekintsenek teljesen idegeneknek az államszolgálat és rokon területén.

A közigyegzői törvény revisiója tekintetében a további, különösen lényeges kívánalom a közigyegzői kinevezések és áthelyezések rendezésének a kérdése.

Nem osztozom ugyan azok — nézetem szerint elfogult — nézetében, akik idegen karbelieknek a közigyegzői pályára való léphetését nem tartják az intézmény érdekeiben állónak, mert a közigyegzői intézmény sem képezhet kivételt azon szabály alól, hogy a jogszolgáltatási szervezeteknek ilyetlen személyi fölfrissítése egy bizonyos határig menően üdvös és kívánatos, mégis föltétlenül számolni kell viszont e kérdés másik, s jelesül azon oldalával is, hogy a közigyegzői intézménynek nemcsak önálló léte van, hanem hogy e léttel bizonyos személyi érdekek is egybe vannak kapcsolva azok javára, akik tagjaivá lettek az intézménynek, avagy akik a közigyegzői pályát élethivatásukul választották. E szempontból az intézmény érdeke mellett még a szerzett jogok fönnforgása is megállapítandó a javukra egyrészt a közigyegzői kinevezetés, s másrészt az előbbre való juthatás tekintetében.

Most érvényben lévő közigyegzői törvényünk idevonatkozó rendelkezései abban foglalhatók össze, hogy a közigyegzői állomás pályázat útján töltetik be, hogy továbbá a folyamodvány azon közigyegzői kamarához intézendő, melynek kerületében a betöltendő állomás létezik, hogy a kamara a beérkezett folyamodványok felett véleményt ad, s hogy végül az 1913. évi XXV. t.-cz. 7-ik §-ának rendelkezése folytán joga van az igazságügyministernek ahhoz is, hogy az állást áthelyezéssel töltsé be, s ezt a közigyegző kérelmére pályázat nélkül is megtehesse.

Tagadhatatlan, hogy e rendszer nem vált be a gyakorlatban és illette, hogy ez sok kívánni valót hagy hátra a közigyegzői és közigyegzőhelyettesi személyi érdekek szempontjából. A gyakor-

latban ugyanis csaknem szabály lett a kivételtől, sőt az áthelyeztetések körüli előny nem egy esetben csak azok javára esik, akiket jobbik esetben a szerencsés véletlen, de rosszabbik esetben kifogás alá is eshető mellékkörülmény juttatott a versenykivüliség helyzetébe.

Oly garanciális rendelkezésekkel egészítendőek ki ennél fogva a törvény idevonatkozó rendelkezései, s illetve azok olyként módosítandók, hogy egyrészt eleve meghatározott legyen azon határ, ameddig menőn a közjegyzői kar idegen karbeliekkel kiegyesíthető, (egyedüli kivételével az oly esetnek, hogy a törvényes előfeltételeknek megfelelő közjegyzői karbeli a pályázók között nem akadna), s hogy másrészt a kamarát a kijelölés joga illesse meg, hogy továbbá a közjegyzői karbeliek folyamodványait saját kamarájuknál nyújtanak be, az ellenben a pályázók minősítése kapcsán tenné át az illetékes kamaránál beadottnak külön is bejelentett folyamodványt ezen illetékességi helyére, hogy fegyelmi eljárás, vagy fegyelmi ítélet hatálya alatt álló pályázóval az állás betöltéhető nem lehetne, hogy ezen is felül — ha áthelyezés pályázat kiírása nélkül czéloztatik — az állás üresedésbe jövétele az összes kamarákkal közlendő, azok részéről az azokhoz tartozó közjegyzők tudomására hozandó, s pályázatban kívüli áthelyezés már csak ezt követően volna eszközölhető és végül, hogy figyelembe veendő volna a közjegyzőket illetően azon körülmény, mikép a szerényebb jövedelmezőségűek a maguk további előmenetelét a jobb jövedelmezőségű állások elnyerésében kell hogy megtalálhassák. Egyaránt nagyfontosságú ugyanis úgy az, hogy a közjegyzőhelyettesek előtt a közjegyzői állás idejekorán való elérhetése nyitva álljon, mint egyúttal az, hogy méltánytalan, ha az állásbeli köteleltségeket híven, önzetlenül, kifogástalanul és fegyelmi eljárásoktól teljesen mentesen teljesítő szerényebb helyzetű közjegyző a maga egész jutalmát csak mindezek jóleső tudatában keresheti és megtalálhatja. Szemben esetleg tehát még olyannal is, aki a maga helyzetét esetleg e jóleső tudat teljes hiánya daczára érthete el.

További nagy érdeke a közjegyzői intézménynek a közjegyzői helyettesítések kérdése, mely pedig a háború folyamánaként még az eddiginél is súlyosabb gondként fog nehezedni a közjegyzői karra.

Mindenkor számolni kell ugyanis azon körülménnyel, hogy a közjegyző helyettesítésének szükségét nem csupán merő kényelmi

tekintet veheti föl, hanem betegség, s más hason akadályozó körülmény esete, s hogy továbbá aránylag csak igen kevés közjegyző van abban a kedvező anyagi helyzetben, hogy módjában lehetne — akár csak idejelenesen — közjegyzőhelyetteset alkalmazhatni. Ezt tehát mégis lehetővé teendő, úgyszólván a szükség megteremtésére kivánná meg a czélhoz vezethető expedienst megteremtését.

Kellene, hogy bizonyos határok legyenek megvonhatóak a dúsabb és a szerényebb jövedelmezőségű közjegyzői állások között egyrészt a nagyfontosságú közjegyzőhelyettesi intézmény integrálásának teljes megóvása, s másrészt az a most fennforgó nehéz helyzet jobbátétele érdekében. Egy oly megoldásnak, mely szerint dúsabb jövedelmezőségű közjegyzői állásoknál a közjegyzőhelyettesi közreműködésen csorba nem eshetnék, míg viszont ott, ahol ennek esete nem forog föl, az u. n. közjegyzői megbízott volna alkalmazható, még a gyakorlati megvalósíthatás szempontjából sem lehetne bármi akadály, mihelyt az esetenkénti eldöntés e vonatkozásban az illető közjegyzőre illetékes kamara hatáskörébe utaltatnék be. Ily közjegyzői megbízott a közjegyző által a székhelye szerinti ügyvédek, s illetve a szükségeses kvalifikációval bírók sorából volna kiválasztható, s körülbelül azon elvek szerint megszervezve, amelyek a „Kir. Közjegyzők Közlönyé”-nek 1914-ik évi 4. számában közzétett s megfontolást igénylő megokolással is ellátott törvénytervezetben vannak lefektetve.

Már a fentebb kifejtettek is nagy mérvben hozzájárulnának még ahhoz is, hogy a közjegyzői kamarák az azokat méltán megillető jóval nagyobb joghatósággal legyenek felruházva.

Mindezekhez hozzá kell járulnia azonban még a közjegyzői hatáskör nagymérvű kiterjesztésének és kifejesztésének is, amivel a közjegyzői kamarák joghatóságának még további kitágítása és mélyítése hasonlóképen együtt járna.

Közkeletű volta miatt szinte jogi szálló igének nevezhető el ama meghatározás, amely megkülönböztetést tesz egyik részről a közjegyzői tulajdonképeni, s másik részről a közjegyzői átruházott hatáskör között. Szólan szoktunk és a közjegyzői tevékenység jogászai bonczkés alá való vétele esetén méltán is szólhatunk arról, hogy a már a legapróbb részletekig kiterjedően finomult, speciális eljárásbeli tevékenységét a közjegyzőnek az úgynevezett tulajdonképeni közjegyzői hatáskör oldalán, a közíratok és közvégrendeletek felvételénél, tanúsítványok kiadásánál,

okiratok és értékeműek őrizetbe vételénél találhatjuk föl, szemben a tényleg is csak az idegen hatáskörökből ide átutalt hatáskörrel, s jelsül a hagyatéki ügyek körüli eljárással, bírói vagy gyámhatósági megbízások teljesítésével.

E megtehető és meg is teendő distinkciónak a rovására irandó mégis elsősorban, hogy amidőn a jogélet fejlődésével mindinkább előtérbe nyomul a perenkívüli teendők további rendezésének és hová való átutalásának kérdése, bizonyos mérvű bizonytalanság nyomai észlelhetők a tekintetben, hogy ez irányban mi és meddig menően utalhatatik be a közjegyzői hatáskörbe, s mily garanciák mellett. Alapjában véve még jó magunk is csak bizonyos mérvű ötletszerűséggel és az elfogódottság egy bizonyos nemével óhajtjuk és kívánjuk, hogy elsősorban a közjegyzői tevékenység vételesség igénybe, mint amely e tekintetben is a legalkalmasabbnak állapítható meg.

Azt hiszem azonban, hogy e tekintetben mást is mondhatunk, s hogy jóval több az, amit teljes joggal mondhatunk és igényelhetünk.

Mihelyt ugyanis a lényegét tartjuk szemünk előtt, megállapíthatjuk máris, hogy a közjegyzői tulajdonképeni hatáskör felölelte egész ügykör a maga lényege szerint mégsem egyéb, mint egyik része a perenkívüli eljárásnak, mit illetően tehát az a résznek az egészhez való viszonyában áll. A különbség már csak a további, s jelsül a kivételbe vonatkozószámban kerül kifejezésre annyiban, hogy e tevékenység már sajátosabb elvek szerint fejtendő ki és hogy az szorosan hozzásimul a közjegyzői intézménynek éppen reá való tekintetből sajátlagosabb elvek szerint megalkotott és mérteken felül körül is bástyázott szervezetéhez, eljárásabeli külön szabályaihoz. E többletre már most mi szükség sincsen az egyébkénti perenkívüli teendők ellátásánál, s éppen ennek tulajdonítandó elsősorban, hogy a jogfejlődés azon kezdetlegesebb fokán, amikor egy és ugyanazon szerv többféle tevékenységet is felöllelhetett, s amikor a végleges elhelyezkedési folyamat még nem indulhatott meg, amikor tehát a szükség kényszere még nem kívánta meg, hogy a bíró csak bíró legyen, még beutalható lehetett a lényege szerint nem peres természetű perenkívüli eljárás is a bírói hatáskörbe. Előállhatott ennél fogva az a látszat is a tényleges állapot nyomán, mintha e tevékenység is a maga lényege szerint bírói ténykedés volna, s mintha annak a bírói hatáskörből való kivé-

telt és másfelé való beutalását csak a bírói tehermentesítés szempontja kívánna meg, a közjegyzői intézmény ellenben már csak a befogadásra többé-kevésbé alkalmasággal bírható szernek volna minősítendő. Holott az ímént kifejtettekől önként folyik, hogy lényege szerint éppen a közjegyzői intézmény az e perenkívüli eljárás hivatott szerve, s így az mint ilyen különleges gyámkodásokra sem szorul.

Abban a nézetben vagyok ilyként, hogy mindenütt, ahol a közjegyzői intézmény létezik, ahol továbbá ettől eltérő fix elhelyezkedések nem történtek meg a történeti fejlődés folyamán, de sőt, hol éppen a természetes jogfejlődési folyamat tereledött abba az irányba, hogy a perenkívüli eljárás eddigi elhelyezése helyén már nem hagyható meg, ott távolról sem kivételként, hanem igenis irányadó szabályként, s így nem eventualitásként, hanem egyenesen kiindulási pontként kell kibontakoznia annak, hogy a közjegyzői intézmény áll a megoldás középső pontjában. Ebből kifolyóan már csak mint kivétel a szabály alól kerülhet szóba pl. a telekkönyvi intézménynek a kérdése is, amelynek önálló és különvált jogintézményként való megszervezését és a bírói szervekhez való mellérendelését legfőként megszerzéségi tekintetek kívánják meg. Még itt is azonban súly volna fektetendő arra a, sajnosan, még a polg. törvénykönyv tervezeténél is nem kellőképen méltányolt másik szempont, hogy a telekkönyvi intézmény jóval fontosabb szerve a közforgalomnak, számhozban meg annál ama kívánalom, mikép telekkönyvi jogok csak magasabb garanciák között létrejövő előfeltételek betöltése esetén legyenek megszerezhetőek, oldalt hagyható lehetne. Bármely oly kívánalom kielégítése, hogy tkvi. jogok csak közjegyzői okirat fennforgása esetén szerezhetőek, megváltoztathatók, vagy megszüntethetőek, s a tkvi. beadvány csak közjegyző, s esetleg csak közjegyzői vagy ügyvédi ellenjegyzéssel ellátott beadvány után adható be, nyilván megteremtené a maga legduzósebb gyümölcseit még akkor is, ha egyébként a telekkönyvön kívüli szerzés lehetősége fenn is maradna. Így annál inkább érthetetlen az a könnyedség, amely megnyilvánul akkor, amikor már azon oknál fogva is készek vagyunk a tkvi. intézmény e legfontosabb érdekétől eltekinteni, mivel az eddigeli rendszeresített közjegyzői állások kisebb száma e reformot időelőltinek tünteti föl. Már pedig kétségtelen az is, hogy a közjegyzői állások nagyobb száma elő sem állhat mindaddig, anélkül ennek előfeltételeként a közjegyzői ügykör kiterjesztése nem veszi a maga kezdetét.

Visszatérve ellenben, mint e fejtegetések főkérdésére, a perenkívüli eljárásnak a közjegyzői intézményhez való viszonyára, abban foglalhatók össze a fentebb kifejtettek, hogy a közjegyzői intézmény egyenesen a gerinczvé válna teendő a perenkívüli eljárásnak minden oly vonatkozásban, ahol jogok keletkezése, változása, vagy megszűnése, mint nemkülönb a jogok összeütközésének lehetősége az államhatalomnak részint segítő, részint irányító, részint pedig kiegyenlítő és elrendező befolyását kívánja meg a jogrend érdekében. Hogy azután mi mennyiben valósítandó meg és mely megtéreseivel az általános szabálynak, mindez már csak a részletek és a jogfejlődés kérdése, s oly kérdés egyuttal, amely a közjegyzői jogi irodalom részéről már eléggé ki lett merítve.

Fönnmaradna tehát e tekintetben egyedül még a kérdésnek azon oldalról való szemügyrevétele, hogy okszerűen meddig terjedhet ki a megelőző jogvédelemnek a perenkívüli eljárás területén való szabályozása a magánjogi szabadság különös sérelme nélkül. Szabad-e mondanunk azt, hogy a közjegyzői intézménynek e téren való kiemelése irrelevánsnak tekinthető akár a jogrend, akár pedig a jogbiztonság érdeke szempontjából?

Mindenesetre téves dolog volna egy kalap alá vonni a magánjogot a büntetőjoggal. Másrészt azonban, midőn láthatjuk és tapasztalhatjuk azt, hogy utóbbi téren mily teljesen megnyugtató kiegyenlítése forog fönn a megtorló és a megelőző jogszolgáltatásnak, hogy mily üdvös eredményei vannak e kölcsönös kihatásoknak, s hogy mily magas fokra emelkedhetett föl büntetőjogunk egész rendszere éppen a legújabb időkben az ideális czélok gyakorlati megvalósítását czélzó ez irányzatával és hogy ezzel szemben mily éles ellentét mutatkozik a magánjogok területén a jogszolgáltatási érdekeknek csak egyoldalú istápolása folytán: máris tudatára kell ébrednünk annak, hogy a megelőző jogvédelemnek mai szervezetlensége a jogbizonytalanságnak egyik mozgató elemét képezi. Tapasztalhatjuk is már most, hogy a hazai jogszolgáltatási szerveknek, legfőképen pedig a tkvi jogintézménynek, mint nemkülönb a bíróságainknak is, a legkényesebb igényeket kielégíteni alkalmas megszervezésük daczára, szinte kimeríteniök kell a maguk teljes erejét oly nehézségek leküzdésére, amelyek a megelőző jogvédelem szervezetlenségére vezetendők vissza. És tapasztalhatjuk másrésztől, hogy e téren a törvényes oltalmak ezen teljes hiánya visszahat természetesen az egyesek legvitálisabb anyagi érdekeire is, mert

annak sem nyújt a törvény oltalmat, aki rá volna utalva a törvény különösebb oltalmára s mert továbbá az még szabad utat is nyit mindazon törekvések részére, amelyek csak kijátszásra és jótalan eldnyök megszerzésére irányulnak. Már pedig akad nem egy oly magánjogi sérelem is, amely jóval súlyosabb megkárosítása a vagyoni érdekeknek, mint egyik-másik oly jogsérelem, amely már büntetőjogi jogkövetkezmenyeket vonhat maga után. Ezen is felül azonban a törvény nemtudása a magánjog területén sem mentesítő körülmény, s így, mihelyt a törvény ráutalja az egyest arra, hogy idegen jogsegélyt vegyen igénybe, már ezzel is ráháru a törvényre az a feladat, hogy az egyest az e téren őt érhető megsarcztatásoktól, s egyéb károsító befolyásoktól a maga teljes erejével megóvja és megtaltalmazza. Ott tehát, ahol a jogrend uralodik, még az egyéni szabadságnak is módosulnia kell mindaddig menőben, amíg az egyéni szabadság és a jogrend kivánalma nem érik el a maguk teljes összhangját.

A közjegyzői intézmény reorganisatioja kérdésével együtt jár ilyként azon kívánalom kielégítése is, hogy a perenkívüli eljárásban a megelőző jogvédelem szabályozása vegye kezdetét ama jogterületeken is, amelyek, eddigelé elhanyagoltatván, termékeny talaját képezik a zugirászatnak. Hogy meddig menőben és mily garanciák mellett, azt a jogrend és jogbiztonság érdekeinek gondos figyelembevételre van hivatva meghatározni. Annyi bizonyos, hogy a jelen állapot már végleg tarthatatlan.

Még új polgári perrendtartásunk is e szempontból sok tekintetben retrográd irányzatúnak állapítandó meg s a polg. törvénykönyv tervezete sem emelkedett föl addig a magaslatig, amely elérendő volna a megelőző jogvédelem kellő fölkarolása érdekében. Kielégítetleneknek tekintendők ennek folytán még oly érdekek is, mint amelyek a tkvi intézményhez fűződnek s így amelyek már kétszeres sullyal kívánják a közjegyzői intézmény igénybevételének minél hathatósabb megvalósítását. Már pedig éppen az anyagi magánjognak valósággal a forrásának kellene lennie a megelőző jogvédelembeli összes érdekeknek, hogy az a maga uralmát s a czélja szolgálatára hivatott szervekét is, teljes föltétlenséggel biztosíthassa. Bízunk kell azonban abban, hogy a háború e részen is megtermi a maga üdvös gyümölcseit. Annak a felismerésével ugyanis, hogy a nemzeti létnek egyenesen alapját képezi a magánvagyonszentsége s hogy a magánvagyonszentsége minél inten-

zivebb felkarolása a legfontosabb közérdeket képezi, okszerűen módosulnia kell ama belátásnak is, amelyet a könnyebb létviszonyok teremtettek meg. E nagyobb belátásnak ilyenként már oda kell vezetnie annak a felismeréséhez is, hogy a közjegyzői okirat, mint a sajátosabb elbírálást igénylő jogügyletek érvényes létesüléseinek alaki követelménye, első és legfőbb sorban eszközt képezi a megelőző jogvédelembeli jogérdék biztos megóvhatásának, mely oknál fogva azzal már az anyagi magánjognak is fokozottabb mértékben számolnia kell. Biznuknak kell továbbá abban, hogy amivel az anyagi magánjog e vonatkozásban még adós marad, azt legalább az alaki jog karolja majd fel az eddigénél már hatványozottabb mértékben azzal, hogy a sajátosabb elbírálást érdemlő jogügyleteket illetően a közjegyzői okiratnak legalább mint az okirati bizonyítás eszközének biztosítja a maga kizárósságát.

Nagy hiányossága most érvényben lévő közjegyzői törvényünknek az a túlszigor is, amely különösebb ok és cél nélkül hozzájárul ahhoz, hogy a közjegyzői tevékenység igénybevétele nem egy esetben épen ez ok miatt elmaradni kényszerül. A közjegyzői törvénynek feltétlenül biztosítania kell azt, hogy a közjegyzői okirat közhitelességét a legcsekélyebb zavaró körülmény se befolyásolhassa és annak belső értékét ne szállíthassa le, mi tehát csak a jóval szigorúbb eljárási szabályok fektetése után valósítható meg. Másrészt azonban kétségtelen, hogy az e célzon már kívül eső üres formaságok, amint egyrésztől csak merev szembehelyezkedést jelentenek a liberálisabb irány felé hajló modern jogfejlődés és természetes irányzatával szemben, addig másrésztől azok csak bénítják a közjegyzői tevékenységet a gyakorlati eredmények megvalósítása folyamán.

Legalább érintenünk kell végül a közjegyzői díjtelek kérdését. Azoknak teljesen elavult volta már önmagában a legjobb érv és megvilágítás a tekintetben, hogy e téren is erős revízióra van szükségünk. Feltétlenül biztosítandó már most, hogy a közjegyző érdeme szerint díjaztassék, hogy továbbá a közjegyzői díjat meg is kaphassa és annak behajtása se ítőközzék különösebb nehézségekbe. De biztosítandó másrésztől az is, hogy a közjegyzői díj az adott esetbeli anyagi érdekeltség mérvéhez képest aránylagos és igazságos is legyen s hogy kellő figyelem fordítottassék arra is, mikép a közjegyzői állással egybekötött köztekintély még e vonatkozásban is feltétlenül megóvandó. Nem-e teljesen méltánytalan,

hogy a pl. 500 kor. becsértékű vagyontárgy nyilvános elárverezésének tanusításáért ugyanoly díj járjon a közjegyzőnek, mint az 500.000 kor. becsértékű vagyontárgy után? És nem-e egyenesen dehonosító a kir. közjegyzőre, hogy hason távozási díj illesse meg az irodán kívüli eljárása esetén még akkor is, amikor nem a megkereső fél betegsége, avagy más ily jellegű akadályozó körülmény, hanem merő szeszély, vagy kényelemszeretet a rugója annak, hogy a megkereső fél a közjegyzőt megsétáltatni kegyeskedett?

Mi kétség sem foroghat fönn tehát a tekintetben, hogy a közjegyzői intézmény teljes reorganizációja minden vonatkozásban indokolt és az a háború folytán már el sem odázható. És még abból a szempontból is, hogy a háború jóval nagyobb mértékben zavarta föl a nemzeti, gazdasági és kulturális lét összes berendezéseit, semhogy épen a közjegyzői intézmény a mindennekfelett való előnyösítésre igénytel bírhatna, nyilván figyelembe veendő, hogy az újjáépítés munkája az egész vonalon csak azokonken valósítható meg, hogy előfeltételeként az e cél szolgálataira szolgáló összes szervek az e célznak már megfelelni alkalmas szervezettel lesznek ellátandók. Ezek hivatvák ugyanis arra, hogy eszközei legyenek az alkotó munkának, amely a természet örök törvényeinél fogva felülről nem is kezdődhetik.

Ennél az alkotó munkánál egyike a legfontosabb szerepeknek hárul már most épen a közjegyzői intézményre, amely tehát még ez oknál fogva is késedelem nélkül reorganizálandó, egyrészt, mivel e reorganizáció nemhogy akár a legcsekélyebb anyagi megterheléssel járhatna az államra, hanem az még tehermentesítés-sel is járna ez egyesekre s másrészt, mivel kétségtelen az, hogy a nemzeti anyagi átszervezésnek és konszolidáczióknak nagy munkájában a közjegyzői minél intenzívebb közreműködés ugyszólván elmaradhatatlan.

Vajha tehát mielőbb meg is valósulhatna a várva-várt újjászervezés és vajha az oly gyökeres is lehetne, mint amilyenek lennie is kell, hogy ennek ercsményeként ez intézményből már csak bőséges áldás hárulhasson a hazai jogéletre.

A budapesti kir. közjegyzői kamara közgyűlése.

A budapesti kir. közjegyzői kamara 1917. évi november hó 25-én tartotta meg évi rendes közgyűlését *dr. Charmant Oszkár* kamarai alelnök elnöklete mellett.

A jegyzőkönyv vezetésére Baján Gyula, kamarai segédtitkár, hitelesítésére dr. Kiss József és dr. Lehotzky Antal, a szavazatszedés teendőire Szabó Albert elnöklete alatt dr. Hedry Aladár és dr. Holtscher Szigrid kir. közjegyzők kértettek fel.

Elnök bejelenti, hogy a vidékről beérkezett összesen 25 szavazatjegy.

Miután indítványok lettek bejelentve, elnök javaslatára a közgyűlés hozzájárul, hogy a választásokat a napirend végén ejtsék meg. Indítványokat adtak be ugyanis dr. Nosz Gyula, székesfehérvári, dr. Fárnek László, váci és dr. Holtscher Szigrid, budapesti kir. közjegyzők.

Dr. Charmant Oszkár: Tisztelt Kártársaim! Utolsó közgyűlésünket még az a férfiú vezette, akiről nehéz elképzelni, hogy többé ne lássuk ezen a helyen, melyről önöket most üdvözölni van szerencsém. Olyan hosszú ideig töltötte azt be és olyan módon, melynek bizonyára maradandók lesznek a nyomai kamaránk történetében. Hogy legalább emlékéit idézzük fel most, midőn először vagyunk kénytelenek őt körünkben nélkülözni, az a legkevesebb, amivel Rupp Zsigmondnak tartozunk. Ha valaki azokkal a természetes adományokkal bír, avval a készséggel, tudással és egyéni tulajdonságokkal, melyekkel ő és mindezekkel a mi intézményünk szolgálatának szenteli életét, akkor egyúttal nagy önzetlenségének és nemes érzületének is tanubizonyosságát adja.

Mert minden más pálya jobban jutalmaz, mint a közjegyzői. Rangot, címet ez nem ad, hogy anyagilag rekompenzálja, azt ma már senki sem állítja. Az egyéni kiválóság érvényesülésének pedig kétségkívül szűk kereteket szab. Művészet, irodalom, még ha valaki dilettáns módra űzi is — sőt talán az ilyenek leginkább — tiszta gyönyörűséggel fizet. Tudomány és politika széles körökben elismerést, befolyást, tekintélyt biztosítanak. Az, aki a mi intézményünk dolgaival foglalkozik, egyenesen ellene cselekszik az írásnak, mely szerint nem szabad a világot véka alá rejteni, és pedig annál inkább, minél több munkát és tehetséget áldoz ennek a hálátlan szerelemnek. Onnan van ez, hogy a közjegyzőség, akár admini-

stratív-gyakorlati, akár tudományos vonatkozásait nézzük, feladatainak nem épen nagy arányánál fogva nem is tarthat nagyobb körzetek érdeklődésére számot, de onnan is különösen, hogy amilyen kialakulatlan, fejlődőféliben lévő mindezeideig az intézmény, minden reáfordított tevékenységet a megalapozásnak, meggyökeresedésnek szembe nem szökő, talaj alatti munkája absorbeál, melynek amilyen kevésbé látható a folyamata, olyan kevésbé tűnnek fel a tényezői is. Annál inkább kötelességünk nekünk, akik ezt a fáradságos, önzetlen munkát a közelből szemlélhetjük, és fiatalabb kartársainknak, akik bizonyára gyümölcsseit fogják már élvezni, hogy a mi kicsiny karunkba a családi vonatkozások közvetlenségét vigyük bele és a szeretet melegeit pótoljuk azt, amit ez a pálya díszben, fényben munkásainak meg nem ad.

Rupp Zsigmond egész élete munkája avval az egy hasonlattal jellemezhető, hogy ő is, mint a példabeszéd kertésze, az utódok számára ültetett. És ha nem ösmertük volna hivalkodástól mentes önzetlen lelkületét, melytől a jutalomra nézés minden hajlandósága távol állott, akkor majdnem valami tragikus vonást fedezhetnénk fel abban, hogy épen akkor kellett behunynia szemét, amikor az általa annyi szeretettel gondozott palántáryegetek kezd hajtani. Mert azt most bizonyosnak vehetjük, hogy évtizedes törekvéseinknek végre némi foganatja kezd mutatkozni. Nem jelekkel, hanem tényekkel állunk szemben. Itt van a díjtörvény revíziója, melyet a kormány a legrövidebb időn belül rendeleti úton szándékozik foganatba venni. A rendelet tervezete készen áll, a kibocsátására szükséges felhatalmazási törvényjavaslat már a Ház asztalán fekszik. Még módosulhatnak a díjszabás részletei, hiszen a kar képviselőtének is lesz még bizonyára hozzászólása a tervezethez. De annyi kétségtelen, hogy a kormány elhatározása egy régi panaszunk jogosságának előismerését, a közjegyzői kar egy égető bajának közeli orvoslását jelenti. Miután a díjszabási reformmal a kormány kifejezett szándéka szerint kivált a vidéki állások legnagyobb részének tarthatatlanná vált létvizonyain kiván segíteni, remélnünk kell és törekvéseinknek is oda kell majd irányulniok, hogy amennyiben — mint hírlik — evvel a reformmal egyidejűleg a közjegyzői állásoknak szaporítása is szőnyegre kerül, a két kormányintézkedés egymással kellő kapcsolatba hozassék, nehogy egyik a másiknak czélját keresztesse és foganatját meghiúsítsa.

A régi díjszabás revízióját azonban nem úgy állítom oda, mint valami vívmányt. Inkább mondhatnók, hogy egy tartozás lerovása az, meghajlás egy kényszerűség előtt. Ami haladást jelent, minden anyagi vonatkozástól eltekintve, mindig is elsősorban állott törekvéseink sikere irányában, az: önálló hatáskörünknek a hagyatéki eljárásban immár nemcsak elméleti elismerése, hanem különbözőn álló gyakorlati megvalósulása. Igazságügyeink mostani vezetője, akiben nagy concepció és alkotó kedve mellett karunk iránt érzett rokonszenvét és hivatásunk nagyrabecsülését is nem méltányolhatjuk eléggé, a hagyatéki eljárásnak újjáalkotását tervezi azon javaslat alapján, melyet utolsó országos kongresszusunk elfogadott és felterjesztett. Hogyha a hagyatéki eljárást akár a közvetlenül hozzá beérkező halálesetfelvétel alapján hivatalból, akár a magánúton való hagyatékfelrendezés elvének kisebb-nagyobb érvényesülése mellett az ügyfél megbízása alapján minden esetben elejétől végig független módon a királyi közjegyző fogja intézni, úgyhogy az örökölt ingatlanok telekkönyvi átíratása is a közjegyzőnek az ügynevezett és pedig helytelenül ügynevezett hagyatékátadó végzést pótló tanusítványa és megkeresése alapján következend be, és csak a bírói imperium körzetéből ki nem kapcsolható intézkedések, valamint a jogorvoslatok rendje és talán bizonyos átmenetileg alig elkerülhető felügyeleti hatáskörökből folyó beavatkozási jog maradnak a bíróságra, akkor, eltekintve attól, hogy jogszolgáltatásunk egy gyakorlatias, egyszerű, gyors, teljesen modern és mindent figyelembe véve, a mainál kevesebb költséget okozó eljárási rendet fog törekvéseinknek köszönhetni, intézményünket is oly belső összefüggésbe hozandottuk jogszolgáltatásunk egész mechanizmusával és annyira megalapoztuk a közérdek mélyében, hogy jövődjé felett nem kell majd többé kétségbeesnünk. Ma még persze nem vagyunk ennyire és egyelőre minden igyekeztünket oda kell irányítsuk, hogy az intézményünk felé forduló jóakarát és helyes szándék fogamatot is nyerjen, foganatát az évtizedes hagyományok és burokratikus aggályoskodás meg ne akadályozzák.

De hogyha törekvéseinknek ezen a fontos pontján, a hagyatéki eljárás önálló intézésének kérdésében célt is fogunk érni, fogjuk tudni mindannyian, hogy csak a kezdeten estünk túl, hogy a siker teljét, intézményünknek szervezet és hatáskör dolgában azt a tökéletes kiépítést, melyért Rupp Zsigmond vezetése alatt

évtizedeken át küzdöttünk, még el nem értük. Egy szóval, hogy feladatunk javarésze még mindig megoldatlanul áll előttünk. Ha ezt a feladatot vállaljuk, amint hogy vállalnunk kell, nincsen szebb és parancsolóbb kötelességünk ennél, — akkor böcsű dolog lesz, hogyha felvéve a munkát ott, ahol boldogult elnökünk elhagyta, átvesszük tőle annak elveit és módszerét is, elfogadjuk és magunkévá tesszük, sine beneficio, az egész örökséget, melyet mint közjegyző, minden intézményünket érdeklő dologban felfogásának sajátosságával, magatartásának példájával hátrahagyott. Mert ha a végzetlenség mindannyian egyezünk is, utnak, módnak, eszközöknek dolgában különbözők lehetnek a felfogások. Megválasztani közülük a leghelyesebbet nem minden esetben könnyű és egyben sem közömbös. Már az, hogy ebben a kiválasztásban minő gondolat érvényesül, döntő lehet törekvéseink sikerére és vele intézményünk egész sorsára. Végzetes volna, hogy példát hozzak fel, talán a legfontosabb példát, hatáskörünk kiépítésének kérdésében anyagi helyzetünk szempontjai szerint igazodnunk. Hogy ez tudatosan történnék, attól nem kell tartanunk. De semmi sem természetesebb, mint az az öntudat alatti befolyás, mellyel a külső életkörülmények kényszerűségei benső világunkra hatnak és melyet csak módszeres úton lehet ellensúlyozni, úgy hogy cselekvésünk irányító elveit a saját igazunkkal semmi vonatkozásban nem álló igazságokból merítjük. Ilyen igazság az, hogy hatáskörünknek a közszükségletből kell sarjadtania és hogy ez utóbbinak szolgálatában nem a magunk számára építünk. Hogy pedig a közszükséglet mit kíván, az az egyetemes kulturális haladásnak egy olyan kérdése, melynek megoldása napról-napra bonyolultabb feladattá válik. Ma már alig lehet egy századnak, legfeljebb egy-két évtizednek lehet uralkodó eszméiről beszélni, a húsz év előtt irt könyveknek legtöbbször már csak történeti értékük van, gyakorlati okulást alig lehet belőlük meríteni. Mintha évszázadok fektüdének a magunk és apánk gondolatvilága között, olyan rohamos mai nap az eszmék fejlődése, kivált azoké, amelyek a társadalom életfolyamatát uralkják, mint a jogeszmé is, az államigazgatásnak egészen a mi szerény hivatásunkig kisugárzó összes problémáival. Epen nem könnyű feladat ilyen időben egy még ki nem alakult közintézménynek, mint a miénk, végleges elhelyezkedését előkészíteni. És nincsen veszedelmesebb dolog, mint tájékoztatlanunk lenni az áramlatok iránya és ereje felől, melyek közepette evezünk.

Czéljainknak módosulniok, törekvéseinknek megújodniok kell azon mód, ahogy minden módosul és megújodik körülöttünk; fel kell ösmernünk a fejlődés irányzatát, az életre hivatott eszméket és el kell fordulnunk azoktól, melyeket a haladó kor eljett, vagy eljeleni készül, nehogy velük együtt magunk is elejtessünk. A formakényszer értelmetlen kiterjesztése, az egész ásatag ideológia, melynek néha hangját haljuk, mintha földalati üregekből jönne, úgy állt a világ elé, mint egy avult rend vámszedőit, a társadalmi haladás maradőrjeit, holott egyebet sem kínál, mint sovány fűvét a pusztának, melyen áthaladóban vagyunk és csak szem kell hozzá, hogy meglássuk magunk előtt az ígért földjét. Egy szóval, amire szükségünk van, hogyha helyt állani, feladatainknak megfelelni, törekvéseinket sikerre vezetni akarjuk: az elsősorban a haladó kor megértése, az annak színvonalán álló tudás.

De épen olyan fontos, ha nem fontosabb még, az erkölcsi színvonal, melynek egész karunk és minden egyikünk állandóan ura kell, hogy legyen. Ha tudás dolgában nem lehetünk elég modernek és haladók, erkölcsi eszményeinket — úgy hiszem — épen megfordítva, a hagyományok kultusában kell, hogy keressük. Mert egész nemzeti művelődésünk legértékesebb elemei épen erről a térről valók. El kell ösmerjük, elösmérésével csak érrettségünk bizonyítékát adjuk, hogy a művelődésnek nem egy ágában más nemzetek messze túlszárnyaltak. De épen azok részéről halljuk a panaszt, hogy az egész technikai kultúra, mely oly nagy lendületet veit, az esztetikai, mely annyira kifinomodott, igazában nem vitték előbbre az emberiséget, mert minden hasznuk, fényük mellett nem tudták jobbá tenni az emberi, nem tudták megváltani lelkét a mélyén szunnyadó barbár őszitőnőktől; és hogy az első hely mégis csak az ethikai kulturát illetné, mely magát az embert akarja művelni, lelkét akarja tökéletesebbé, nemesebbé tenni. Hallván az ilyen panaszt, önkéntelenül egy összehasonlításra visz a képzeletünk, hogy ebben az ethikai kulturában a magunk rangját megállapíthassuk, egy összehasonlításra a magyar nép fia és a nagy idegen kulturnépeké között. És ilyen összehasonlítást téve, lehetetlen, hogy gyönyörűséggel ne szemléljük a magyar népjellemnek azt a tiszta képét, mely az egyszerű falusi ember lelkületéből felénk sugárzik. Nem minden egyednek tőkélyét értem én, még csak nem is valami átlagra gondolok, ki merne ilyen szeretlen egyenlegek megállapításába bocsátkozni? Hanem igenis arra

gondolok, hogy a magyar fajtának lelki sajátosságai legszerencsebb összeállításukban olyan emberpéldányokat adnak, melyeknek épen az erkölcsi értékek vonalán másutt párja nincsen. A Phidias szobrainak sem minden görög kunyhóban laktak, de azért mégis csak görög földön termettek a mintái. És arra gondolok, hogy ezek a példányok elég gyakoriak ahhoz, hogy egy típusról lehessen beszélni, melynek épen itt és csakis itt van a hazája. Nem a nemzeti elfogultság láttatja velünk ilyenek a magyar nép lelkületét, az egyszerűségnek, komolyságnak, méltóságérzetnek, a tisztességűadásnak és valami kontemplatív életbölcsetségnek sajátos harmoniája a közönséges földművesben akárhán idegen szemlélet is megragadott. És az a másik kép sem a nemzeti hiuság káprázata, mely a magyar ur alakjában mindnyájunknak, akik őt még ösmertük, a szemünk előtt lebeg. Az igazi magyar uré, akiknek vonzó egyéniségében a szellemi munka zománca és a takséletel csiszoló hatása még tündöklőbbé tették fajának eredendő nemes tulajdonságait.

Hát erre a magyar urra, mint jelképre gondolok én, igen tisztelt kartársaim, akkor, amikor valami találó vonatkozást, vagy kifejező formulát keresek annak az erkölcsi színvonalnak meghatározására, mely egyedül lehet méltó a magyar közjegyzői kar ambíciójára. Halljuk minduntalan, hogy a magyar társadalmi hagyományoknak ez az eszményi alakja kiveszőfélben van, ha ugyan már egészen ki nem veszett, legalább közelítünkbe. Az, aki közéletünket szemléli, persze könnyen hajlik az ilyen keserű ítéletre. Abban az elfajult közlemben, mely állásért, rangért, jóllétért, hatalomért folyik, az egyéni becsület lett a támadások czélpontja. Ráfogás, gyanúsítás, rágalom a fegyver, az érdemet leicsinylik, a jellemet leszójlik, az igazságot lehurrogják. Az álatukon járó, orvul támadó intrikus, a tehetségtelen, minden alkura kész stréber, az irigy ármánykodó, az erőszakos törtető lettek a nyilvánosság megszokott alakjaivá, a poicz azért kell, hogy zsámolyul szolgáljon a törpéknek, a tóga azért kell, hogy a becsület föltojait eltakarja. Azt hiszem azonban, igazságtalanná válik, aki közéletünket csak árnyékoidalairól ítéli meg és még nagyobb tévedésnek teszi ki magát, aki egész nemzeti életünkbe csak a felszínen kavargó hullámokat veszi szemügyre. Az igazi magyar ur alakja nem a múlté, minden nemesért, jóért hevülő, érdemet, tudást, jellemet megbecsülő, előfeléle lelkülete, mely az emberi gyengéket túrelmen elnézi, csak

a hitványságot nem képes bevenni, nem legendás eszmény, hanem élő példa ma is, jóllehet nem minden utczasarkon találkozunk vele. Bármint is legyen, annyi tisztán áll előttünk, hogy egyéni és kari magatartásunk színvonalát annál inkább kell a kifogástalan ügyvezetésnek és a társadalmi korrektségnek egyébként tiszteletreméltó színvonalra felelt álló magaslatokra emelnünk, mennél inkább tesszik kívánatosá közviszonyaink, hogy legyenek egyének és osztályok, melyek a legszebb nemzeti hagyományok fentartását tűzik ki céluluk. Büszkén mondhatjuk, hogy ezek a hagyományok karunkban mindig eleveken voltak. Emlékeznünk még mindannyian a közelmúltból legjellegzetesebb képviselőire, egy Tokaji Nagy Lajosra, Jeszenszkyre, Zimányira, Görgeyre, Weinmannra. Egészen friss közvetlenséggel sorakozik most hozzájuk annak az emléke, akit alig hantoltunk el, Rupp Zsigmondé. Ebben az élettelen közvetlenségben fogjuk megtartani emlékét váltig és így is akarjuk azt átszámaztatni utódainkra.

Indítványozom, hogy Rupp Zsigmond elvesztése felett érzett fájdalomunknak, az intézmény érdekében egész életén át kifejtett eredménydús munkásságáért érzett hálánknak a mai ülésről felvett jegyzőkönyvben kifejezést adjunk és ezt társ kamaráinkkal is közöljük.

Szabó Albert: Tisztelt közgyűlés! Az imént elhangzott előző beszéd oly megható színekben írta le az eseményeket, hogy igazán meg vagyok hatva általa és ennek hatása alatt azt indítványozom, hogy a beszéd a jegyzőkönyvben szövegszerűen megörökítették és a kamarákkal közöltessék. (Elfogadtatik.)

Elnök: Következik a napirend második pontja, amelyet a harmadik ponttal összefoghatunk, titkári és pénztári jelentés és költségelőirányzat.

Dr. Rónay Károly titkár előterjeszti a következő titkári, pénztári jelentés és költségelőirányzatot:

Boldogult elnökünk Rupp Zsigmond idejében, legalább amióta én láttam el a titkári teendőket, az a felelősség uralkodott, hogy a titkári jelentés tulajdonképpen a kamara választmányának jelentése a közgyűléshez, tehát én a jelentéseket előbb a kamarai ülésen közöltem és annak jóváhagyásával adtam elő a közgyűlésen. Annak tehát hivatalos színezte volt.

Legújában azonban a kamara azon felfogást osztotta, hogy a titkári jelentés szerkesztése a titkár felfogásától függ s abban korlátozásnak alávetve nincs.

Én tehát élve ezen szabad mozgás jógával, annál is inkább, mert a f. évi február óta elmúlt csonka év eseményei — a kamara működése szempontjából — oly szegényesek, hogy kénytelen vagyok a multhoz folyamodni, sőt egy pillantást vetni a jövőbe is. hogy valamelyes titkári jelentést kikérkezhettek.

Mint minden organismus, tehát maga az ember és az általa létesített institúciók is a fejlődés törvényeinek vannak alávetve, vagy nőnek úgy terjedelem, mint erő tekintetében, vagy visszajelölnek, elsatnyulnak s végül elhalnak.

Ezen törvénynek van alávetve a mi közgyezői intézményünk is.

Ugy, amint azt az 1874: XXXV. t.-cz. megalkotta és jogi életünknek akkor még elég zord atmoszférájában elhelyezte: bizony gyöngye legényke volt az. Nagyon szűkre szabta hatáskörét. De szerencsére jó aggyal és erős szível látta el.

Jó aggyal, mert a nálunk létező legmagasabb jogi kvalifikációval látta el, illetőleg ahhoz kötötte, — és erős szível, mert a megbízhatóságnak oly garanciáival látta el, amelyeknél fogva a jogkereső közönség bizalmára teljes mértékben érdemesnek bizonyult s a közbizalom, — hogy úgy mondjam, a jogkeresők szíve — mindinkább növekedő arányban feléje fordult.

Igy aztán csakhamar megizmosodott annyira, hogy fennállának 25-ik évében büszke önértettel tarthatta meg első országos kongresszusát és eredményes működésére hivatkozva, joggal kívánta szűk hatáskörének tágítását.

De valamint sikereket arató magánember is sok irigykedésnek s igen gyakran csakis ebből eredő ellenséges ellenhatásnak van kitéve, úgy volt és van ez a mi közgyezői intézményünkkel is. És pedig első helyen áll a kenyéririgység.

Azt hiszem, hogy célzatosan és pedig nem jóakaró, sőt tán nem is mindig jóhiszemű célzatossággal a közgyezői állásokat aranybányák hírébe hozták. Hogy mily alaptalanul, azt csak egy példával világítom meg a sok közül. Gyakran tömve van a közgyezői irodája ügyfelekkel. Ha ilyenkor például egy ügyvéd nyit be hozzá: szinte meghökken a szokatlan látványon s gyakran jóhiszemmel arra következtet, hogy ez a 15—25 ember rengeteg díjat fizet a közgyezőnek. Valósággal pedig igen gyakran csak apró-cseprő hagyaték letárgyalásáról van szó, mely után 6—10—16 korona díj jár, a közgyező tehát — különösen manapság — egye-

nesen ráfizet. Arról pedig fogalma sincs más jogi pályán működőknek, hogy mekkora irodai költség — rezszi — terheli a közjegyző jövedelmét.

Vannak azonban belátással bíró előkelő szakemberek, akik helyesen értékelik és ítélik meg a kir. közjegyző hivatását. Így például hivatkozhatnám budapesti egyetemünk egyik kitűnő jogkari tanárára, a. i. éppen a közbizalom szempontjából annyira kívánatosnak tartja azt, hogy a kir. közjegyzők minél jobb, tehát ebből folyólag minél függetlenebb vagyoni helyzetben legyenek, hogy még a közjegyzői állások szaporítását is perhorreszkálja, illetőleg csak kivételesen tartja kívánatosnak.

A magyar ügyvédi kar számbeli túllengésének és részben tán a kenyéririgységnek is tulajdonítható azon támadás, amely évekkal ezelőtt az ügyvéd-közjegyzőség intézményének létesítése által alapjában megingatta és életképtelenségre kárhóztatta volna intézményünket, s mely támadást sikerült az utolsó magyar jogászgűlésen visszautasítani.

Egy másik veszedelme pedig intézményünknek a községi jegyzőknek hatóságilag szervezett versenye. A községi jegyző kezében futnak össze a községekben a közigazgatás összes szálai, ami eléggé megmagyarázza azt a nagy befolyást, mellyel a falusi népre bír. — A kellő jogi képzettség hiánya daczára mégis törvények, kormányrendeletek, helyhatósági szabályok felhatalmazzák a községi jegyzőket okiratok és jogi természetű beadványok szerkesztésére s mindennapi dolog, hogy a hagyatékok nagy részét is ők bonyolítják le örökösödési bizonyítványok kieszközlése által.

Elhez járul, hogy az ingyenes hivatali helyiségeket, sőt egyéb ingyenes segédeszközöt is használhatnak, s mégis igen sok esetben magasabb díjszabást állapít meg részükre a megyei szabályrendelet, mint nekünk a törvény. Mindennek tetéjébe pedig még egész nagy befolyásukat is felhasználják, hogy a falu népe csakis hozzájuk forduljon jogi ügyei elintézésé végett.

És itt, véleményem szerint, a politika áll a háttérben, mert a kormányok a maguk részükre akarják felhasználni a községi jegyzők befolyását, tehát nem vetnek gátat az ő zugírászatuknak, hanem elég nyíltan elő is mozdítják. Ezenkívül valóságos csapás intézményünkre nézve azon körülmény, hogy mind e mai napig az 1880: LII. törvénycikkkel megállapított közjegyzői díjak érvényesek. Tulajdonképen a díjtételek azonosak az

1875. évben igazságügyministeri rendelet által már akkor is nagyon szűkösen és méltánytalanul megállapított díjtételekkel. 42 év alatt az élet legalább 3-szorta — sőt e háború alatt még többszörte — drágább lett, s így ma már ezen díjtételek nemcsak nagyon, de nagyon elavultak, de épp oly mértékben megszegyenítők is reánk nézve. A magyar közjegyzői kar általán véve s a budapesti kir. közjegyzői kamara is különösen, már évtizedek óta küzd

a közjegyzői hatáskör lényeges kibővítésé,

a közjegyzői állások betöltésénél a helyetteseknek elsősorban való figyelembevételé,

az elavult díjtörvény reformálása és ennek megtörténtének feltétele alatt a közjegyzői állások szaporítása érdekében, de mind-
eddig az első kettőnél sikertelenül, a harmadiknál pedig a sorrend megfordításának veszedelme fenyeget, hogy t. i. az igazságügy-minister ur előbb szándékozik az állásokat szaporítani, minsem a díjszabás reformja életbelépne.

A közjegyzői hatáskör kiterjesztése tekintetében nagy lépés volt az 1894: XVI. t.-cz., mely a hivatalból letárgyalandó hagyatékotokat a közjegyzőkre bízta.

Ezen törvényes intézkedés lényeges továbbfejlesztését és teljes átalakítását célozta. dr. Charmant Oszkár kartársunk azon törvényjavaslatnak kidolgozásával, melyet a második közjegyzői kongresszus magáévá tett. Ennek érdekében ugyancsak dr. Charmant Oszkár értékes felolvasást tartott a mult évben a magyar jogászegyletben. Hogy azonban mikor lesz ezen „ige testté”, az, sajnos, ma még nagyon bizonytalan.

Egyrészt a közjegyzői hatáskör némi — habár távolról sem kielégítő — kibővítése, továbbá különösen az örökösödés szabályozása szempontjából nagyon közelről érdekel bennünket polgári törvénykönyvünk javaslata, amelyre vonatkozólag nagyon értékes bírálatot és ellenjavaslatot dolgozott ki dr. Baditz Lajos kartársunk, melyet az országos közjegyzői egylet tett magáévá és pártolólag terjesztett fel.

Ezen törvényjavaslatnak a végrendelet alakszerűségeit tárgyzó részére vonatkozólag tartott pedig, ugyancsak a magyar jogászegyletben szintén a mult évben igen tartalmas felolvasást dr. Holitscher Szigfrid kartársunk. Az előbb említettem reformok érdekében, illetőleg a kar sérelmei megszüntetésé végett terjesztet az igazságügyministeriumhoz nemrégén kimerítő memorandumot az

országos közjegyzői egyesület is, melyet az egyet titkára, dr. Szécsi Ferenc szerkesztett. Csak a mult napokban jelent meg első előhírnöke intézményünk jobb jövőjének, az: hogy az igazságügyminister felhatalmazást kér a törvényhozásból, hogy a közjegyzői díjakat rendelet útján újból szabályozhassa. Ugy értesítünk, hogy az igazságügyminister megbízást is adott már előzőleg dr. Charmant Oszkár kártársunknak az új közjegyzői díjszabás kidolgozására, amely megbízatásnak ő meg is felelt. Valószínű, hogy e tervezetet a minister véleményezés végett a közjegyzői kamarákkal is fogja közölni. Ezt megelőzőleg azonban a minister abbéli szándékáról értesítette a kamarát, hogy Budapesten új közjegyzői állásokat kíván szervezni s erre vonatkozólag véleményt kér a kamarától. A kamara oly értelemben válaszolt, hogy a jövedelmek kimutatásával képes kimutatni azt, hogy Budapesten új állások szervezése ez idő szerint indokolva nincs. Erre aztán a minister elrendelte, hogy a leküldött minták szerint a budapesti kir. közjegyzők részletesen mutassák ki jövedelmüket. Elismerem, hogy helyesebb lett volna a ministernek azon választ adni, hogy az új díjszabás közlése illetőleg életbe léptetése után lesz azon helyzetben a kamara, hogy az újonnan szervezendő állások száma és helye iránt javaslatot tegyen. Már most az intézmény jövője felé irányítva tekintetünket, úgy vélem, hogy jobb jövőnek nézünk elébe.

Az új s remélhetőleg méltányos díjszabás különösen, ha előbb-utóbb hozzájárul a közjegyzői hatáskör lényeges kibővítése is, úgy a közokirati kényszer, valamint a hagyatéki eljárás terén, lehetővé fogja tenni nemcsak Budapesten, hanem országszerte a közjegyzői állások lényeges szaporítását, ami egyrészt közelebb hozza majd az intézményt a nagy közönséghez, másrészt meg fog izmosodni intézményünk nemcsak tagjainak száma, hanem az állás tekintélye tekintetében is.

Elnök határozatilag kimondja, hogy a közgyűlés a jelentéseket tudomásul veszi, a költségelőirányzatot elfogadja és az 1918. évi tagdíjat 30 koronában állapítja meg.

Elnök: Következnek az indítványok.

Dr. Nosz Gyula: Igen tisztelt Közgyűlés! Szíves elnézésüket kérem, hogy amidőn először jelenek meg a közgyűlésen, mindjárt indítvánnyal állok elő, holott eddig nem igen sok érdeklődést látszottam mutatni a közgyűlések ügyei iránt. Ennek oka egyrészt az, hogy mint nem vérbéli közjegyző, nem tartottam ildomosnak

mindjárt közvetlenül a kar ügyeibe beleavatkozni, de másrészt az is, hogy eddig nem fordultak elő oly fontos dolgok, amelyek szükségessé tették volna aktív közreműködésemet. Most azonban, amikor — ha szabad magamat úgy kifejeznem — a közjegyzői intézmény egy új korszakának bölcsőjénél állunk, — a magam részéről is hozzá akarok járulni minden tehetséggel, hogy az a nagy munka, mely reánk vár, mennél jobban sikerüljön.

Indítványaim a következők:

„Határozta el a közgyűlés, hogy a küszöbön lévő fontos és sűrűs országos jellegű közjegyzői közügyek ellátására és különösen az igazságügyi kormánnyal e téren szükségessé válандó érintkezésre egy országos és hivatalos jellegű központi szerv létesítését szükségesnek tartja.

Kérje fel az összes vidéki közjegyzői kamarákat is hasonló határozat hozatalára és minden kamara területéről 2—2 tagnak a központi szervbe való delegálására.”

Nem tudom azt oly szépen indokolni, oly eloquentiával, mint amilyen nagytartalmú és hatású volt mélyen tisztelt elnökünk megnyitó beszéde. Azt mondotta mélyen tisztelt elnökünk, hogy nagy munka vár reánk, a közjegyzői intézménynek számtalan érdeke nyer a közeljövőben elintézését. És ez mind az utolsó betűig igaz. Én csak azt a kérdést vetem fel, ki útján, ki által akarjuk e nagy munkát elintézni? Vannak kamaráink és van országos egyesületünk. Tisztelettel hajlok meg ezek előtt, de a kamaráknak hiányzik országos jellegük, az egyleteknek hivatalos jellegük. Így felvetem a kérdést, hogyha a minister közjegyzői ügyekben akar tárgyalni, kihez forduljon? Ha kérdéseit a kamarákhoz intézi, ez nagyon hosszadalmas, lassú apparatus, míg pl. Erdélyben összehívhatnak egy kamarai ülést, hetek, hónapok telnek el. Az egyletek pedig nincs meg a hivatalos jellege. Az a nézetem tehát, hogy amikor oly sürűn kell érintkeznünk az igazságügyi kormánnyal, tájékoztatni, sürgetni, részben bizonyos befolyást gyakorolni, teremtsünk egy országos és hivatalos szervezetet, mely erre a feladatra volna hivatva.

Amennyiben indítványom ezen első része elfogadatik, keressük meg a vidéki kamarákat, hogy hasonló határozatokat hozzanak és ebbeli határozataikat megfelelő úton a kamarákkal és az igazságügyi kormánnyal is közöljék.

Kiegészíteném indítványomat harmadsorban azzal is, hogy amíg ez a hivatalos szervezet megalakulna, már most küldjünk ki egy bizottságot, mely e kérdésekben eljárhat.

Elnök: Kíván valaki a felvetett indítványhoz hozzászólni?

Dr. Holitscher Szigfrid: Kifejezést akarok adni megelégedésemnek afelett, hogy Nosz kollégák ily indítványt terjeszt elő, amelynek első és második része nem kifogásolható, mert az ügy érdekében áll, a harmadik kiegészítő része azonban feleslegesnek mutatkozik, miután a megválasztandó kamaráé ugyanis megalakul és miután Nosz kollégák kívánsága, hogy a kamaráé keresse meg a társ kamarákat és az lesz hivatalos az indítványnak fogantatót szerzeni.

Elnök: Magam részéről is nagy örömmel üdvözlöm az indítványt, amely értékes újítást jelent. Valami példája megvan az osztrákoknál is, és pedig törvényes alapon. Én is javasolom az indítvány első és második részének elfogadását, a kiegészítő rész fölött azonban azon indokból, amelyet Holitscher kollégánk felvetett, és még más indokból is, azt ajánlanám, hogy most ne határozzunk. Az egész eszme akkor fog kialakulni, ha a vidéki kamarák is nyilatkoznak. Akkor meg lesz adva az egész testület struktúrája és a lehetőség, hogy hivatalos jellegre törekedjünk, mert egyelőre ez a testület, bár a kamarák kiküldötteiből alakulna, mégis csak magánjellegű volna, akár az Országos Egyet, mely abbeli feladatát, hogy a közjegyzők egyetemének érdekeit képviselje, eddig is szép sikerrel teljesítette.

Nosz Gyula dr.: Indítványom kiegészítő részét képezo harmadik részt visszavonom.

Elnök felteszi a kérdést, mire a közgyűlés dr. Nosz Gyula indítványát egyhangulag elfogadja.

Dr. Fárnek László: Tekintettel a képviselőház előtt fekvő köztudomású törvényjavaslata, a következő indítványt terjesztem elő:

„Bizza meg a közgyűlés a kamarát, hogy az Igazságügyminister Ur Ö Nagyméltóságánál az új közjegyzői kamarákkal és az Országos közjegyzői egyetlet véleményadás végett közlését kérelmezze.“

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja.

Dr. Holitscher Szigfrid: Szentén utalni kívánok az elnöki bejelentésre és a titkári jelentésben foglaltakra, mely szerint az igazságügyministeriumban megfontolás tárgyává tétetett az 1911. évi kongresszus által elfogadott Charmani-féle örökösödési eljárás

reformjának életbeléptetése és erre nézve az előmunkálatok az igazságügyministeriumban fogantatóba vétettek. Ezekre nézve következőket indítványozom:

„Bizza meg a közgyűlés a kamarát, hogy az Igazságügyminister Ur Ö Nagyméltóságánál a hagyatéki eljárás reformjának sürögös életbeléptetése érdekében eljárjon.“

A közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja.

Elnök: Következik a napirend utolsó pontja, a választások. Méltótlassék megengedni, hogy az elnöklést a választmány egy másik tagjának, dr. Rhorer Géza kártársamnak engedjem át.

Dr. Rhorer Géza elfoglalja az elnöki széket. Meghívja a bizalmat és a napirend utolsó pontját kitűzi. Felkéri a megjelenteket, hogy a szavazatszedő bizottságnál szavazataikat adják be és ennek tartamára az ülést felfüggeszti.

A szavazás megtörténte után dr. Rhorer Géza az ülést újból megnyitja és felkéri Szabó Albertet, a bizottság elnökét, hogy a szavazás eredményét közölje.

Szabó Albert közli a szavazás eredményét, mely szerint beérkezett 41 szavazat és pedig postán 25, jelenlévőktől 16. Szavazatot kaptak, mint elnök, dr. Charmant Oszkár 25, dr. Rónay Károly 13, Dömötör István 1, üres szavazatlap 2; a választmányi tagságra dr. Rhorer Géza 34, dr. Holitscher Szigfrid 28, dr. Róth Zsigmond 25, dr. Lehotzky Antal 24, Szabó Albert 23, dr. Cottely Géza 22; szavazatokat kaptak még: Jakab Géza, dr. Szécsi Ferenc, dr. Janits Imre, dr. Lipcsey Péter, dr. Hedry Aladár, dr. Rónay Károly, dr. Stamberger Ferenc.

Ezután dr. Rhorer Géza a következőkben mondja ki a közgyűlésnek a választásokra vonatkozó határozatát:

Elnökké megválasztott *dr. Charmant Oszkár*, választmányi rendes tagokká *dr. Holitscher Szigfrid*, *dr. Rhorer Géza*, *dr. Róth Zsigmond* budapesti, *dr. Lehotzky Antal* monori, póttagokká *dr. Cottely Géza* és *Szabó Albert* budapesti kir. közjegyzők.

Dr. Rhorer Géza: Magam részéről melegen üdvözlöm az új elnököt és választmányt és sok szerencsét kívánok működésükhöz.

(Az elnöki széket dr. Charmant Oszkár foglalja el.)

Dr. Charmant Oszkár: Tisztelt Barátaim! Más körülmények között talán nem volna szükséges, hogy a kitüntetést, mely a megválasztásban rejlik, a magam és az új választmány nevében megkö-

szövnén, okát is adjam, amiért azt el is fogadjuk. De úgy érzem, hogy azok után, amik a mostani választást megelőzőleg történtek, ez a megokolás nem fölösleges. Elnökség is, választmányi tagság is, nemcsak kiütetést, de terhet is, és pedig súlyos terhet jelentenek munkában és felelősségben. Csak kötelességérzetből vállalhajta, aki vállalja, és csak akkor, ha érzi, látja, hogy a kartársak összességének bizalma feléje fordul. Ez eddig így is volt. Most először történt másképp. A szavazás eredménye mutatja, hogy a kartársak egy része más alakulást óhajtott. Ez magában is elég indokul szolgálhatna arra, hogy kétely támadjon bennünk, helyesen cselekszünk-e akkor, amikor a többség óhajának, amely mégsem az összességé, deferálunk. Annál inkább, mert abban a párt harcban — nevezük csak a dolgokat a maguk nevén — nem minden volt köszönetre méltó; személyes élő köriratok cirkuláltak, hangulatkéltre szánt, valótlanstágtól hemzseggő újságcikkek jelentek meg. Nem bírálok, nem rekrimínálok, csak tényeket említek fel, hogy a hatásra utaljak, melyet subjective kiváltottak. Nos, igen tisztelt kartársaim, épen a választásnak ezek az előmenyei elérték meg bennünk az elhatározást, hogy a mandatumot igenis elfogadjuk. Kamarai életünknek ez utóbbi hetekben történt megnyilatkozásai olyan szokatlanok voltak, egyikük-másikuk olyan kevéssé volt örvendetes — ismétlem, nem bírálok, amihez jogom sincs, csak magyarázatokat kívánok adni — hogy valamilyen anomaliát kell látnunk, feltételeznünk, kartársi viszonylatainknak valami megzavarodását, rendellenességét. Mintha valami forgósél szakította volna fel békés hajlékunk ajtaját, és a résen át betört volna a közélet fagyos levegője, az utca lármája és miazmái. Mintha ezek megfertőztették volna a családi otthonát, beteggé tették volna azt, ami a legkedvesebb lenne, a kölcsönös szeretetet és összetartást. Hát ilyenkor, igen tisztelt Barátaim, az, aki gyermekkorától fogva ebben a hajlékban élt, akit minden emléke, szívének összes szálai hozzáfűznek, nem hagyhatja el otthonát, hanem ott marad, amíg az a betolakodott idegen levegőtől megtisztul és megtesz mindent, ami tőle telik, hogy az a kedves beteg ismét meggyógyuljon. Ezért és evel a feladattal tetézve vállaljuk mi, a többség, azt a mandatumot, mert meg vagyunk győződve róla, hogy nem lesz nehéz újra megtalálni a kartársi egyetértésnek és szeretetnek azokat az útjait, melyek ismét összehoznak valamennyiünket és a többséget egységgé fogja változtatni. Kicsi ez a mi

karunk és kezdetleges a fejlődési állapota. Mondhatnók, hogy még csak gyermekkorát éli. Nem jó szülő, aki a gyermekét magára hagyja, világág bocsátja, mielőtt naggyá nem nevelte. És amily kevesek vagyunk és gyengék, épen nem mondhatjuk, hogy nagyon sok volna a barátunk és támogatónk. Bűn volna, ha magunk fosztanók meg magunkat attól az erőforrástól, mely az egyélelésben és a kölcsönös támogatásban rejlik. Meg vagyok győződve róla, hogy a visszavonást, ha bekukkant is ide az ajtóresen, be nem eresztjük magunk közé, rácsajuk az ajtót, mielőtt a lábát behellette volna hajlékunkba. Ebben a spontán egységes indulatban fog először megnyilatkozni régi és maradóan összetartásunk. Mondanom sem kell, hogy személyi szempontok a kölcsönös megértésnek akadályai semmiesetre sem lesznek, nem lehetnek. Ha nem volt még szent, akinek nem maga felé hajlott a keze, telik ilyen ebből a választmányból épen annyit, ahányan vagyunk. Fiatalkartársainkhoz, a helyettekekhez is volna egy szavunk. Eötvösünket akarnám emlékeztetükbe hozni, tőle ered az intelem: „Ne higgy a szónak, aminek szived ellentmond!” A hajlék, melyről szóltam, az ő hajlékuk is. Egyetértés és együttérzés csak úgy teljes a karban, ha velünk együtt őket is áthatja. Utaink nem ágazhatnak el, miután célunk egy és ugyanaz. Érzelmünk felett pedig ne kételkedjenek. Ha szeretjük az intézményt, nem lehetünk közömbösek azok iránt, akinek azt ma-holnap, mikor mi félreállunk, a kezéin fogjuk hagyni.

Kérjük minden kartársunknak támogatását és bizalmát. (Éljenzés.)

A közgyűlést bezárom.

A közgyűlés után közvetlenül megtartott kamarai választmányi ülésen elnökhelyettség *dr. Rhorer Géza*, titkárrá *dr. Holitscher Szigfrid*, a fegyelmi bíróság rendes tagjaivá *dr. Róth Zsigmond* és *dr. Lehoczky Antal*, pótagjaivá *dr. Cottely Géza* és *Szabó Antal* választattak meg.

Az ujonnan megalakult kamarai választmány *dr. Chormant Oszkár* elnök vezetésével mellett 1917. december 12-én testületileg és teljes számban tiszteleggett *Grecsák Károly* igazságügyministernél és *dr. Tóry Gusztáv* államtitkárnál, hogy a közgyűléstől nyert megbízatásnak eleget téve, az új közjegyzői díjszabásra nézve a kamarák és az egyelet előző meghallgatását és az örökösödési eljárás

reformjának mielőbbi életbepetéését kérelmezze. Dr. Charmant Oszkár elnöknek az igazságügyminiszter ürhoz intézett beszédét és ő Excellenciájára választát a következőkben közöljük:

Dr. Charmant Oszkár: Kegyelmes Urunk! Azért jöttünk, hogy mint a budapesti kir. közjegyzői kamara új választmánya tiszteletünket tegyük és egyuttal a közgyűlés megbízásából két aláztos kérelmet terjesszünk Nagyméltóságod elé.

Az egyik Nagyméltóságodnak avval az elhatározásával függ össze, hogy az avult közjegyzői díjszabást megreformálja; egy elhatározás, melyért nem lehetünk eléggé hálásak. Nem a telhetetlen elégedetlenkedésnek, sablonos, hazug panasza, hanem kétségbevonhatlan szomorú valóság, hogy a közjegyzők legnagyobb része, már mielőtt a háború minden értékárányt felforgatott, a 40 év előtti gazdasági és társadalmi viszonyokhoz mért retribuczióval nemcsak, hogy fáradságos és értékes munkáját kellőleg jutalmazva nem láthatta, de az állásához mért létigények színvonalát sem tudta már súlyos áldozatok nélkül fentartani. A mindennapi kenyérért kellett már a háború előtt a legeslegtöbb közjegyzőnek, nem is mindig sikeresen, küzdenie. Nyugdíjpótló, bár szerény megtakarításokról már évtizedek óta nem lehet szó; az elhunyt kartársak hozzátartozóikat számtalan esetben minden anyagi segélyforrás nélkül, sokszor egyenesen nyomorban hagyják hátra. Hogy a háborúval járó gazdasági felfordulás ilyen körülmények között mit jelentett a közjegyzői karra, azt felesleges kiszinezni. A közjegyzőket ez a válság nem kevésbé sújtja, mint a tisztviselőket, helyzetüket ez utóbbikénál még sötétebbé teszi a nyugdíj hiányában, bizonytalan jövő elé néző hozzátartozóikért való gond. Pedig semmi sem bizonyosabb, mint hogy ennek a váltásnak hatásai, na egész szertelenségükben nem is, de jó részükben a háború befejezése után is állandóan meg fognak maradni. Összhangba hozni tehát a közjegyzői díjszabást a változott gazdasági viszonyokkal, biztosítani a közjegyzői munkának méltányos ellenértékét, az általános jogszolgáltatási érdekektől el is tekintve, egyenesen az igazságság műve, és bizonyára nem fogja azt más szemmel nézni, vagy magára terhesnek találni az a társadalom sem, melynek termelő osztályaira a háborús viszonyok nem remélt gazdasági fellendülést hoztak. Alázatos kérelmünk odairányul, hogy a reformot avval a sürgősséggel kegyeskedjék életbepétni, amelyet a közjegyzői kar tarthatatlan helyzete nagyon is megokolná tesz; de hogy mégis

— mielőtt az végleges alakot ölt — a közjegyzői karnak alkalmat méltóztassék nyujtani, hogy a tervezetet megismerhesse; és részletei tekintetében esetleges óhajait Nagyméltóságodnak tudomására hozhassa.

A másik kérelem, melyet közgyűlésünk megbízásából Nagyméltóságod elé terjeszteni bátorkodunk, nincs semmi összefüggésben anyagi helyzetünkkel, de azért nem kevésbé súlyt helyezünk rá, mert abban megint az intézmény céliravezető működésének és perenkívüli jogszolgáltatásunk egészséges fejlődésének egy elengedhetlen postulatumát látjuk: értjük az örökösödési eljárás reformját. Mostani eljárásunkról kevés jót lehet mondani, azt a sok rosszat pedig, mely róia mondható, nagyon sokszor elmondottuk, nemcsak mi, hanem mindenki, aki evvel az eljárással akár elméletileg, akár gyakorlatilag foglalkozott. Maga ez az örökösödési eljárás is egy halottnak hagyatéka, az osztrák patrimoniális bíráskodásé, egy hagyaték mely csupa passivumból áll; hosszadalmas, nehézkes, szertelen és felesleges munkával terheli a bíróságokat, megakasztja a javak gazdasági forgalmát, gyámság alá helyezi az ilyen gondoskodásra épen nem szoruló állampolgárt; paragrafusainak minden során, résén egy elmult világnézet kandikál ki. Ez a belátás általános, még ellenmondással sem találkozik; magában Ausztriában, melynek ezt a jogintézményt köszönhetjük, már egy fél század előtt meghúzta fölötte a lélekharangot az elmélet, a gyakorlat, sőt a kormányzat is; Ausztrián és hazánkon kívül pedig sehol a világon nem ismerik. Mikor okát keressük, hogy ennek daczára miért nem látunk már hozzá ennek a holttetemnek elföldeléséhez, csak egy ellenvetéssel találkozunk, avval, hogy meg kell várni az új polgári törvénykönyv megalkotását, mert a hagyatéki eljárásnak összefüggésben kell lenni az örökségmegszerzési rendszer azon elveivel, melyek a polgári törvénykönyvben lefektetve lesznek. Ha tényleg ez volna az oka, hogy mai örökösödési eljárásunkat egyik napról a másikra, egyik évről — sőt évtizedről a másikra tovább hurcoljuk, akkor nagyon szomorúak kellene legyenek a kilátásaink, mert a polgári törvénykönyv megalkotásától ma bizonyára távolabb állunk, mint 4—5 évvel ezelőtt. A világháború nemcsak egy praktikus nemzetgazdasági kurzussal szolgált, mely néhány év alatt továbbítte ismereteinket, mint egy század elmélete, hanem a társadalmi alakulatok, termelés és forgalmi viszonyok magánjogi kihatásai olyan módosító hatással

járt egész felfogásunkra, hogy ma már bizonyossággal mondható, miszerint a magánjogok egész rendszerének egy átalakulása előtt állunk, valószínűleg a hagyományos individualisztikus felfogásnak szocializálása irányában; úgyhogy ami még 10—20 év előtt némi jóakarattal modernnek volt tekinthető, azt ma már anachronismusként érezzük. Amíg ezek az érzések, sejtések, homályos körvonalok eszmékké sűrűsödnek és concret jogtételekké fognak lecsapódni, sok idő fog elmúlni, és alig hihető, hogy az átmenetnek és forrongásnak idejében akadna törvényhozó, aki egy minden szálával és ízével elmúlt és már vissza nem térő időkből gyökerező jogfelfogás béklyóit merné a jövő nemzedékekre reakényszeríteni.

Nem hisszük azonban, hogy az az indok, mondjuk inkább ürügy, amellyel örökösödési eljárásunk reformját állandóan elodázzuk, igaz vagy komoly volna. Nagyméltóságod olyan magaslatról nézi az embereket és a dolgokat, hogy bizonyára nem veszi rossz néven, ha véleményünket ezen reform örökös elodázásának okáról bátran kimondjuk — salvo errore et omissione, — mert hiszen tévedhetünk. Azt hisszük ugyanis, hogy ennek az elodázásnak az oka inkább kodifikáló rendszerünkben fekszik, mely a kezdeményező bátorságot nélkülözi, eszméit a hagyományokból meríti, módszere tisztán elméleti. Példa rá és bizonyosság a 20 év előtti reform, mely egyebet sem tűzött ki magának feladatul, mint az élő gyakorlat tételes összefoglalását és mely mint ennek a feladatnak iskolai megoldása kitünő jogászai munká, de mint a gyakorlati adminisztráció egy problémájának megoldása teljesen értelmetlen; mintha injektiókkal egy mumiat akart volna életre kelteni. Ez a kodifikáló rendszer nem helyez elég súlyt a jogalakulás gyakorlati előzményeire és feltételeire, sőt talán bizonyos idegenkedés jellemzi a mindennapos élet követelményei és céljai iránt. Az örökösödési eljárás igen szerény része az állami jogsegélynek; olyan mellék-lépcsőforma, és érthető, hogy azok a kiváló emberek, akik az állami jogsegély palotáját tervezik, építik és gondozzák, nagyobb szeretettel foglalkoznak a fényes fölépővel, homlokzattal és a díszter-mekkel és szivesebben is tartózkodnak bennök. De ez a melléklépcső a szegény emberek lépcsője, amelyet napestig ró a nagy tömeg, hogy ez minő zig-zugos, dísztelen, meredek, szűk és rosszul világított, azt mi tudjuk, kiknek a gondjaira van bízva; nem is fogja senki hivalkodásnak venni, ha állítjuk, hogy ennek a melléklépcsőnek a constructiója, hogy milyen

legyen, azt talán mi jobban tudjuk, mint akárki más, és ambíciókon nem fog senki fönnakadni, hogy a javításánál, tatarozásánál, újjá-építésénél segídkézhessünk. A magyarországi kir. közjegyzők országos congressusa néhány év előtt kidolgozott és Nagyméltóságod elődje elé terjesztett egy reformtervezetet, mely számolt avval az említett elodázó szemponttal és ideigleneseknek nézve örökség-megszerzési rendszerünk mai alapjait, olyan eljárás életbeléptetését tervezte, mely a mostaninak legdurvább kinövéseit, legcélzetszerű-lebb és legfelelősebb intézkedéseit mellőzve, átmenetlil szolgálhatna a végleges reformra.

Az az alázatos kérelmünk Nagyméltóságodhoz, hogy ezt a tervezetet, mely az igazságügyministerium aktái közé tetemve fel-támadásra vár, tanulmányoztatni és azt — ha érdemesnek találja, minél előbb életbeléptetni kegyeskedjék. Bizalommal helyezzük ezt a kérelmünket is Nagyméltóságod kezei közé.

Dr. Grecsák Károly: Tisztelt Uraim! Nagyon szépen köszö-nöm mindenekelőtt a közjegyzői kamarának üdvözlétét. Ezzel kap-solatban csak igen rövid kijelentésre akarok szorítkozni azon kérdések tekintetében, melyek ügyében tisztelt elnökük, szónokuk a kamara nevébe hozzám fordult.

Annak a kérdésnek fontosságát, melyet felvetett, magam is elismertem és ennek tudatában adtam be a képviselőházban azt a javaslatot, amelynek czélja az, hogy felhatalmazást kapjak a díjak kérdésének megoldására. Ezen kérdést mindenesetre csakis a köz-jegyzői kamarák meghallgatása után fogjuk elintézni, annál inkább, mert az a nézetem, hogy a díjkérdés olyan, amely a fluktuáló élet igényeivel és szükségleteivel összhangzásba hozandó, és pedig nem oly módon, mint eddig, hogy harmincz évig legyen egy-huzamban érvényben, hanem hogy az, úgy amint az élet forgalmi és értékejlődési viszonyai megkövetelik, — ezekhez viszonyítva szabályoztassék.

A másik kérdésre annyit mondhatok, hogy ennek megoldását legsürgősebb teendőim egyikének tartom. Nézetem szerint a hagyatéki eljárás mai alakjában nem felel meg az ahhoz fűződő igé-nyeknek, különösen arra való tekintettel, hogy — sajnos — ez a világháború a hagyatéki ügyek egész tömegét zudítja nyakunkba; keresnünk kell tehát a megoldás módját és pedig úgy, hogy az eljárás egyszerűsítettéssék és gyorsítottá. Ezen két elven kell hogy alapuljon a hagyatéki eljárás; ez a két alapelv pedig csak úgy

lesz sikeresen keresztülvihető, ha a közjegyzői karnak a hagyatéki eljárásban intenzivebb közreműködés biztosítható. Azt hiszem, itt is meg fogjuk találni a kölcsönös egyetértés és jóakarattal a szükséges módokat a biztosíthatom a közjegyzői kamarát, hogy e két kérdés mielőbbi megoldása legsürgősebb feladataim közé fog tartozni. (Éljenzés.)

Közszönm az uraknak, hogy oly szivesek voltak engem látogatásukkal megfizetni.

Felsőbíróági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

1. A szakértő orvosnak az a figyelmeztetése, hogy G. J. súlyos beteg, nem lesz képes végrendekezni és nem lesz beszámítható, azzal a ténnyel egybevetve, hogy az örökgyógyó, aki a végrendekezést megelőzően már régebbi idő óta ágyban fekvő súlyos beteg volt, a végrendeleti tanuk vallomása szerint a végrendelet készítésekor a közjegyzőhelyettes által e tárgyban hozzáintézett kérdésekre csak a fejével bólintott s illetőleg csak „igen” szóval válaszolt, kétségtelenül alkalmas volt arra, hogy az eljárást kir. közjegyzőhelyettesben az örökgyógyó végrendekezési képessége iránt aggályokat támaszon.

Amennyiben tehát ő az okiratot ennek ellenére is felvette, abban erről az aggályról az 1874. évi XXXV. t.-cikk 69. §-a értelmében említést tenni lett volna köteles.

Ennek elmulasztása a felhívott törvénycikk 68. §-a szerint nem jár ugyan azzal a jogkövetkezéssel, hogy a végrendelet tartalmazó közjegyzői okiratot közokirati crejéitől megfoszsa, de mindenesetre olyan szabálytalanság, amely az okiratban foglaltak valósága iránt indokolt kételeyeket támaszthat annál is inkább, mert a közjegyzőhelyettes a záradékban azt bizonyítja, hogy az okiratot ő maga olvasta föl, — kihallgatása alkalmával pedig Cs. I.-al és W. G.-val egyezően azt vallotta, hogy a felolvasást W. G. teljesítette.

Illy körülmények között dr. R. J. orvosnak, mint szakértő tanúnak ama vallomása alapján, hogy ő G. J. örökgyógyót akkor, amidőn a végrendekezés alkalmával annak lakásán megjelent, haldokló állapotban eszméletlenül találta és hogy a nevezett örökgyógyó a végrendekezésre teljesen képtelen volt; — továbbá dr.

Sz. R. járásorvosnak, aki R. Sz. és Cs. M. tanuk szerint 1913. évi márczius hó 19.-én, vagyis a végrendekezés napján volt az örökgyógyónál, ama vallomása alapján, hogy az örökgyógyót délután 4-5 óra között teljesen eszméletlen kívül levőnek találta s ama véleménye alapján, hogy ez az állapot már aznap délután (a végrendekezés idejében), ha nem is oly mértékben, mint délután, mindenesetre fennállhatott; — végül a végrendeleti tanuknak fentebb már ismertetett ama vallomása alapján, hogy az örökgyógyó a kir. közjegyzőhelyettes által hozzá végakaratanak kitudása végett intézett kérdésekre az egyik végrendeleti tanu szerint csak a fejével bólintott, a másik szerint pedig „igen” szót mondott s ugyanigy tett a végrendelet felolvasása után is:

a közokiratban foglalt végrendelet tartalmával és a végrendelet alkotását megelőző időről adott tanuvallomásokkal szemben is azt kell megállapítani, hogy G. J. örökgyógyó a végrendelet alkotásakor már nem volt beszámítható állapotban, és így végakarát ép elmével és tisztá öntudattal személyesen nem jelentette ki.

S miután egymagában az a tény, hogy az örökgyógyó a végrendelet aláírása végett ágyában saját erejéből felülni tudott és a végrendeletet eléggé határozott vonásokkal sajátkezüleg írta alá, e megállapítás helyességének megdöntésére nem alkalmas, a végrendeletet felvevő közjegyzőhelyettesnek és irnokának a végrendeleti tanukéval ellentetes vallomása pedig érdekeltségök miatt figyelembe nem vehető, helyes az alsóbíróságoknak az a döntése, hogy a közokiratba foglalt végrendelet az 1874. évi XXXV. t.-cz. 82. § a) pontjában foglalt követelménynek alakilag nem felel meg s hogy belkellékek hiányából is érvénytelen. (Curia, 1917. augusztus 28. Rp. I. 3753. sz.)

2. Az 1886: VII. t.-cz. 22. §-ának a) pontja szerint a jogügylet érvényességéhez közjegyzői okirat kívánatik azon szerződéseknel, melyek a házassalek, mint ilyenek közötti vagyoni viszonyokat szabályozzák, akár a házasságra lépés előtt, akár azután kötöttek.

A törvénynek ez a rendelkezése a házastársak között kötött minden olyan jogügyletre egyaránt kiterjed, mellyel azok a házasságkötés előtt, vagy ezt követőleg a házassági viszonyból folyó vagyoni kérdéseket egymás között szerződészerűen szabályozzák. S miután a közszerzeményi igény kétségtelenül a házassági viszonyból folyó vagyoni kérdések körébe tartozik, e törvény fentebbi rendelkezése szerint a jogügylet érvényessége közjegyzői okiratba foglalástól van feltételezve akkor is, ha a házastársak egymás között a közszerzeményi jogot szabályozzák, — és pedig tekintet nélkül arra, hogy a kérdéses szerződés a közszerzői jog elisme-

résére, a közszeremény megosztására, vagy a közszereménnyől való lemondásra vonatkozik-e, mert ezek a jogügyletek mindannyian a házassági kötelékek kapcsolatos vagyonjogi igények rendezését célozzák.

Emellett az álláspont mellett közömbös lévén annak a vizsgálása, hogy az örökhagyó tényleg megtette-e az alperes által bizonyítani kívánt azt a szóbeli nyilatkozatot, hogy ő a közszereményi ingók felerészének egyenértéké fejében az alperes által neki kötelezett 50.000 K-ra számot többé nem tart, — ugyaníntén annak az eldöntése is, hogy ez a nyilatkozat, ha valóban megtétetett, ajándekozásnak minősíthető-e:

a felebbzési bíróság nem sértett jogszabályt azáltal, hogy a kérdéses nyilatkozat megtételére és körülményeire az alperes által javaslatba hozott bizonyítás felvételét mellőzte. (Curia, 1917. október 16. P. I. 3538/1917.)

3. A házassági szerződésnek 3. pontja szóról-szóra a következőket tartalmazza:

„Özvegy dr. B. A. (felperes) kötelezettséget vállal aziránt, hogy a közös háztartás rendes költségeit, vagyis gyermek neveltetése költségét, saját ruházódását, a cselédek díjazását sajátjából fizeti, valamint évi 9000 korona útszeggel járul a felmerülhető egyéb rendkívüli kiadások, közös utazások, avagy közös beszerzések vagy pedig bárminő más közös költségek fedezéséhez akként, hogy köteles ezen összeget évenyenként előlegesen esedékes 2250 koronás részletekben leendő férje (azaz alperes) kezéihez átadni.“

A házassági szerződés idézett szövegű tartalmának különösen abból a részéből, hogy szerződő felek a közös háztartás rendes költségeit nem példaszzerűen, hanem azoknak határozott megjelöléseken kimerítően (taxative) részletezték, a Curia azt a következtetést vonja le, hogy felperes a közös háztartásnak csupán a kifejezetten és kimerítően felsorolt rendes költségeit viselje, míg az alperes férj az összes többi háztartási költséget kizárólag egyedül tartozik viselni.

Azt azonban, hogy mely háztartási költségek vonhatók az alperes férj által viselendő háztartási költségek e fogalma alá és jövőre kihatón még általánosságban sem lehet megállapítani, hanem csak az egyes konkrét esetekben lehetséges az esetek felülvizsgálata figyelembevételével esetről-esetre eldönteni. Feleknek a szerződésben foglalt emellett megállapodása nem ütközik sem magánjogi szabályba, sem a jó erkölcsökbe.

Híszén az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-ának a) pontja kifejezetten megengedi azt, hogy a házastársak, mint ilyenek egymás-

közötti vagyoni viszonyaikat akár a házasság megkötése előtt, akár azután szerződésileg szabályozzák, sőt az ily jogügylet érvényességéhez közjegyzői okiratot kíván, ebből pedig az következik, hogy a házastársak egymásközötti mindazokat a házassági vagyoni viszonyokat szabályozhatják, amelyek tiltó törvénybe nem ütköznek, vagy a házasság erkölcsi tartalmával nem ellenkeznek.

Az pedig nem lehet kétséges, hogy a háztartási költségnek ki által és mily módon és mérőben való viselésének a szabályozása sem tiltó törvénybe nem ütközik, sem a házasság erkölcsi tartalmával nem ellenkezik.

A peres feleknek a közjegyzői okiratba foglalt házassági szerződés 1. 3. pontjában kifejezett megállapodása tehát érvényes és joghatályos.

Téves a felebbzési bíróságnak az a jogi álláspontja, hogy a háztartásnak a házassági kötelék és illetőleg életközösség fennállása alatt a háztartási költség címen felmerülő vagyonjogi igényeiket egymással szemben bírói úton egyáltalán nem érvényesíthetik, tehát abban az esetben sem, ha az említett vagyonjogi viszonyból eredő követelések lejárt. Téves ez a jogi álláspont azért, mert a házasság megszűnéséhez csupán a homomány, hitbér, közszeremény és végleges tartás iránti igények, az együttlét megszűnéséhez pedig csakis az ideiglenes tartási igények vannak kötvé.

Az egyik házastárs által a háztartási költség viselésére szerződéssel kötelezett másik házastárs helyett jogfenntartással fizetett, tehát lejárt háztartási költségnek a joghatályos szerződés alapján való visszakövetelése azonban nem esik egyazon jogi tekintet alá, érintett háztartási költségre vonatkozó lejárt követelés a házasság fennállása és illetőleg az együttlét tartama alatt is érvényesíthető. Ezért a felperes által az alperes helyett háztartási költség felperesnek követelési jogát meg kellett állapítani annak daczára is, hogy annak meghatározása, miképp a közös háztartás költségeinek fedezésére mely pénzeszegg fordítandó és hogy azok a költségek mily módon nyerjenek fedezetet? a férj jogköréhez tartozik. A férjnek ez a jogköre ugyanis korlátolva van a feleségnek azzal a jogával, hogy a háztartás vezetése őt illeti és hogy a háztartás körébe vágó ügyekben a feleség jogosítva van a férj részére annak képviseletében vagyoni helyzetének és társadalmi állásának figyelembevételével eljárni mindaddig, míg a férj a feleségtől ezt a jogot meg nem vonja, vagy nem korlátozza. De a férj eme jogát csak azzal a korlátozással gyakorolhatja, hogy felesége tanácsait és ellenvetéseit méltányos figyelemben venni köteles. A házastársak eme kölcsönös jogára való tekintettel az alperes férjnek kiemelt jog érvényesítésének, hanem csak arra szolgálhat alapul, hogy a felperes által állított alperes helyett teljesített minden egyes fizetés nem-

csak a házassági szerződés alapján, hanem a peres házastársakat az itt felhozottak szerint megillető jogok figyelembevételével is bíráltságuk meg stb. (Curia 1917. szept. 11. P. H. 1932/1917.)

*

4. Habár a közjegyzői törvény 70. §-a az eljárt közjegyző kötelességévé teszi a felek személyazonosságáról meggyőződni, s ezt a 79. § c) pontjának rendelkezése szerint az okiratba is felvenni, mégis ennek az elmulasztása, illetve be nem tartása az okíratot közokírat erejéféől meg nem fosztja, mert a közjegyzői törvény 68. §-ában tüzetesen fel vannak sorolva azok az esetek, melyekben az előírt alaki kellékek be nem tartása az okíratot közokírat minőségéféől megfosztja, ezek között azonban a 70. § és a 79. § c) pontja elő nem fordul. (Curia 1917. nov. 14. P. I. 2525.)

*

5. A tanu a végrendeletezőkor is olyan látási fogyatkozásban szenvedett, hogy emiatt a végrendeletet más irattól megkülönböztetni s azt ellenőrizni, hogy ő és az örökhygő a felolvasott okíratot írta alá, — képes nem volt.

A felperesek panasza szerint a felebbzési bíróság jogszabály-sértéssel mondta ki a kereset tárgyává tett végrendelet érvénytelenségét; mert az 1874. évi XXXV. törvénycikk 79. és 82. §-ai az ügyleti tanuktól csak azt követelik meg, hogy az ügymenet egész folyama alatt jelen legyenek és a végrendeletet, mint tanuk aláírják, amiből a felperesek azt a jogi következtetést vonják le, hogyha a tanu ezen két követelménynek eleget tett, akkor más hiány, vagy fogyatkozás miatt, amely a tanu személyében fennforogna, a végrendelet nem érvényteleníthető.

A felpereseknek ezt a panaszt figyelembe venni nem lehetett; mert a törvény nemcsak azért követeli a tanuk alkalmazását, hogy azok az ügymenet egész folyama alatt jelen legyenek és az okíratot aláírják, hanem azért is, hogy jelenlétük és aláírásuk bizonyásgul szolgáljon arra nézve, hogy az érvényességi alakszerűségek be is tartottak; a tanuknak tehát képességgel kell birtokni annak bizonyítására, hogy az érvényességi alakszerűségek be is tartottak; már pedig K. I. látóképességének nagymérvő fogyatkozása miatt az alakszerűségek betartását ellenőrizni és igazolni képes nem lévén, a végrendeletet a törvényes alakszerűségek mellett létrejöttnek az 1874. évi XXXV. törvénycikk 72. § a) pontjának tiltó rendelkezésénél fogva sem lehet tekinteni. (Curia 1917. október 31. P. I. 4599. sz.)

Hagyatéki eljárás.

6. Az 1894 : XVI. t.-c. 108. §-ának második bekezdése a törvény javaslati indokolása szerint, azt a módot határozza meg, amelynek segítségével a hazai bíróság záros határidő alatt tudomást szerezhet azokról az igényekről és követelésekről, amelyeket az országban honos és az országban tartózkodó személyek a hagyatékra vonatkozóban támasztanak és amelyeknek kiegészítéséről, illetve biztosításáról gondoskodni kellett.

Ebből meg a dolog természetéből is következik, hogy az idézett szakasz szerinti hirdetményi eljárás nem azt czélozza, hogy a hirdetmény kibocsátása következtében igényeik ismételt bejelentésére szorítottassanak azok is, akik igénylőkül már azt megelőzőleg feleltek, hanem azt, hogy a kitűzött határidő alatt azoknak a személyeknek nyújtassék mód igényeik bejelentésére, akik a hirdetményben foglalt felhívás közhírré tétele nélkül az eljárásról való tudomás híján ezt eddig meg nem tették, illetve tehettek.

Ennélfogva a hirdetményben megállapított és a törvény rendelkezésénél fogva mindenkor is mindenkiel szemben az idézett törvény 54. §-a szerint számítandó bejelentési határidő csakis a még ismeretlen igénylők jelentkezésének szab határát, de korábban jelentkezett érdekelteknek azt a jogi helyzetét, melyet azáltal szereztek, hogy igényükörl az eljáró bíróságnak már tudomása van, semmi irányban sem befolyásolja. (Bpesti törvsz. 21. P. 3940—917.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

7. Az írásbeli végrendeletnél nem lényeges az, — ellentétben a szóbeli végrendelettel, amelynek az a lényeges alkateleme, — hogy a végrendeletező a tanuk előtt elmondja végrendeletezésének tartalmát, hanem az a lényeges, hogyha olvasni és írni tud, kijelentse, hogy az okírat az ő végrendeletét tartalmazza (1876. évi XVI. t.-cz. 5. §), ha pedig olvasni és írni nem tud, vagy más körülmény miatt a végrendeletet önkézező alá nem írhatja, amely utóbbi eset forog itt fenn, a végrendelet tartalma a végrendeletező és a tanuk együttes jelenlétében az írni és olvasni tudó tanuk egyike által érthetően felolvastassék, s ennek megtörténte után, tehát a végrendelet tartalmát ismerve, a végrendeletező kijelentse, hogy az okírat az ő végrendeletét tartalmazza; ez pedig az első-bíróság ítéletének vonatkozó indokai szerint megtörtént, mert bár a tanuk nem egyezően adják elő az örökhygő kijelentésének szavait („jól van, úgy van”, — „úgy van írásba foglalva, ahogyan testálta”, — „úgy van kiállítva, ahogyan kívánta.”) de ez a kijelentés a törvény által kívánt annak a kijelentésnek felel meg, hogy az okírat az ő végrendeletét tartalmazza.

A másodbíróság a végrendeletet érvénytelennek nyilvánítván, a törvényes öröklés kérdésében határozott, a kir. Curia ellenben a végrendelet érvényességét az elsőbíróság ítéletével egyezően megállapította. (Curia 1917. október 31. Rp. I. 5211. sz.)

8. Örökhagyó elhivatott hat tanút és ezek együttes jelenlétében az egyik tanu örökhagyóhoz és ennek atyjához azt a kérdést intézte: „Miert hivatatok bennünket? „ ágyában tellve a következő nyilatkozatot tette: „Azért, hogy megtudjátok, hogy a földet és minden holmit az apámnak hagyom!” Ezenkívül az örökhagyó egyéb nyilatkozatot nem tett.

Ebből a tényállásból kétségtelen, hogy az örökhagyó halála esetére a vagyonáról kívánt rendelkezni oly értelemben, hogy azt atyjának szándékozik juttatni, de az általa tett kijelentés arra nézve, hogy nyilatkozatát végrendeletként tette és különösen, hogy azt szóbeli végrendeletnek kívánta tekinteni: elfogadható alapot nem nyújt, mert az 1876: XVI. t.-cz. 15. §-a — a szóbeli magánvégrendelet érvényességéhez lényeges feltételként azt is megkivánja, hogy az örökhagyó nyilatkozatát a tanuk előtt érthetően és egész terjedelemben előszóval tegye meg és nyilatkoztassa ki azt is, miként az általa tett nyilatkozatot szóbeli végrendeletnek kívánja tekinteni. (Curia 2478—1917. sz.)

9. A felperes azt panaszolja, hogy a felebvezési bíróság az ideiglenes törvénykezési szabályok 10. §-a alapján kifejődött joggyakorlatban kifejezésre jutott anyagi jogszabály megsértésével mondta ki, hogy a kereseti javak ági jellege megszűnt, — és jelentette ki azokat az örökhagyó szerzeményi vagyonának, s ebből folyóan tévesen alkalmazta az azokban való törvényes örökösödési jogosultságra a szerzeményi vagyonokban való törvényes örökösödésre fennálló anyagi jogszabályt, amennyiben a javak ági minősége az ajándékozás ténye által változást nem szenvedett és más rendelkezés hiányában azok, mint ági javak egyedül a felperesre, mint törvényes örökösödésre jogosult ági örökösre szállnak át fia, az örökhagyó után. A felperesnek ez a panasza alapos. A megállapított tényállás szerint, a kereseti ingatlanok az ajándékozó P. A.-ra édes atyjáról P. J.-ről hárultak, ki egyúttal az örökhagyónak anyai ági szépatyja, a felperesnek pedig anyai ági nagyatya, tehát valamennyinek közös törzse volt.

Az ideiglenes törvénykezési szabályok 10. §-ának rendelkezése szerint a szülőktől, vagy azok valamelyikének ágától az örökhagyóra akár végrendelet folytán, akár anélkül, tehát törvényes

örökösödés, vagy élők közt létesült ingyenes jogügylet, vagyis ajándékozás útján hárult vagyon, mint ági vagyon törvényes örökösödés esetében arra az ágra száll vissza, amelytől eredt, az apai ágról származott vagyon az apára, az anyai ágról eredt vagyon pedig az anyára hárul vissza. Alkalmazva ezt az anyagi jogszabályt a jelen perbeli tényállásra, nem lehet kétséges, hogy a végrendelet és leszármazók hátrahagyása nélkül elhalt ifj. B. S. örökhagyóra élők közt létesült ajándékozás útján P. A.-ról szállott javak anyai ági javak, mert P. J., kitől a vagyon származik, az örökhagyónak anyai ági őse volt; ezen anyai ági vagyonokra tehát az ideiglenes törvénykezési szabályok 10. §-a értelmében nem a két szülő, hanem csak az anyai ág, vagyis az örökhagyónak életben levő anyja, a felperes jogosult a törvényes örökösödésre annál is inkább, mert a felhívott 10. §-ban nem foglaltatik olyan korlátozás, hogy a javak ági jellegének fennmaradása ajándékozás, hanem a megajándékozott az ajándékozó ági oldalroknak egyúttal közvetlen törvényes örökös is legyen, és mert a vagyon ági minőségét nem a törvényes örökösödési rend sorozatában való közvetlen örökösödési jogosultság, hanem a törzs közössége határozza meg, a közös törzsről hárult vagyon, mint ági vagyon a közös törzsről ágrára száll és csak az ágon belül az átszállás történik a törvényes örökösödési rend szabálya, vagyis az egyes oldalágak és ezek közelsége szerint. Ezen a jogi alapon a kereseti ingatlanokra a felperes ági törvényes örökösödési jogát megállapítani kellett.

A felperes ági törvényes örökösödési jogosultságának megállapítása folytán az alperesnek a javak szerzeményi minőségére alapított jogigénye önként eliesik, s erre irányuló panaszta tárgyatlanná vált. (Curia 1917. szeptember 26. P. I. 3113. sz.)

10. Az ági jellegű belső telken épült ház a belső telek jogi természetét osztja, tehát ági vagyonnak minősül, ennek következtében a ház értékében bekövetkezett időközi értékemelkedés nem a beruházott szerzeményi vagyon, hanem az ági ingatlan javára esik. (Curia 1917. okt. 10. P. I. 3319. sz.)

11. Anyagi jogszabály, hogy az örökös az örökhagyó vagyoni jogi személyiségének folytatója és a végrendelet általános örökös mindennek a vagyonértéknek jogszerű tulajdonosa, ami az örök-

hagyó elhunytának pillanatában ennek vagyönközetéhez tartozott, amennyiben a végrendelet arról harmadik személyek javára nem rendelkezik, ezen a jogállapoton nem változtat az a körülmény, hogy valamely vagyonérték a hagyatéki leltárba felvételét-e vagy nem? (Curia 1917. okt. 30. 3250.)

12. Az ideiglenes törvénykezési szabályok által hatályukba visszahelyezett régi magyar törvényekben lefektetett azt a jogelvet, hogy a nemeseknél a házasság tartama alatt szerzett vagyonra nézve a nő közszerzőnek rendszerint nem tekinthető, a joggyakorlat fenntartotta s ennek értelmében a nemesi rendhez tartozó férj életmódjára és foglalkozására fennáll. (Curia 1917. okt. 31. Rp. I. 5587. sz.)

13. Lakhatási szolgalmi joggal terhelt ingatlan eladása esetében, a szolgalmi jog gyakorlása és rendezése a vevővel, mint új tulajdonossal szemben, oly lényeges feltétele az ügyletnek, hogy az erre vonatkozó megállapodás hiányában az adásvétel érvényesen létrejötnék sem tekinthető. (Curia 1917. okt. 2. 2516. sz.)

14. A betétkönyvek tekintetében irányadó anyagi jogszabályok szerint a betétkönyvecskén feltüntetett név egymagában véve a tulajdonjog igazolásául azért nem szolgálhat, mert semmi akadályja sincs annak, hogy a betevő a betétkönyvön tetszése szerinti nevet vagy jelzést tüntetessen fel, amiből következik, hogy a határozott névvel ellátott betétkönyvecskén alapuló követelés tekintetében maga a betevő neveként feltüntetett név a tulajdonjog megszerzésének egyéb módon kimutatása nélkül s a betétkönyv birtokának hiányában a betétre vonatkozó tulajdonjog igazolására sem a betétkönyv kiállítójával, sem a betevő engedményével szemben nem alkalmas. (Curia R. P. IV. 8012/1916.)

15. A Kt. 98. § 2. pontjának az a rendelkezése, hogy a közkereseti társaság feloszlik, ha valamelyik tagja meghal, amennyiben szerződésileg ki nem kötöttet, hogy a társaság az elhunyt tag örökösével folytattassék, nem feltétlenül kötelező jogszabály, amelytől a szerződő felek el nem térhetnek. A most idézett jogszabály a társasági tagok érdekeit célozza megővni s így ha a felek érdekeit más módon tartják megvédehetőnek, ezt a módot igénybe vehetik s mellőzhetik a 98. § 2. bekezdésében foglaltakat. (Curia 1917. okt. 31. 1413.)

Közlemények.

Törvényjavaslat a kir. közjegyzők díjainak szabályozásáról. Az igazságügyminister által a képviselőházhoz benyújtott felhatalmazási törvényjavaslat szövegét és indokolását a következőkben közöljük:

1. §.

Az igazságügyminister a kir. közjegyzőt megillető díjakat a törvényhozás további intézkedéséig — a szükséghez képest a törvények rendelkezéseitől eltérően is — ideiglenesen rendelettel szabályozhatja.

Az igazságügyminister a jelen § alapján kiadandó rendeletét kiegészítheti, módosíthatja és hatályon kívül is helyezheti.

2. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe és azt az igazságügyminister hajtja végre.

Budapest, 1917. évi november hó 20. napján.

Grecsák Károly s. k.
m. kir. igazságügyminister.

Indokolás a kir. közjegyzők díjainak szabályozásáról szóló törvényjavaslathoz.

A kir. közjegyzők díjait jelenleg általánosságban a közjegyzői díjakról szóló 1880 : LI. törvényczikk, a hagyatéki ügyekre vonatkozólag pedig az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. törvényczikknek XIII. fejezete szabályozza. Az e törvényekben foglalt díjszabás felemelését az érdekeltek már évek óta sürgetik, de különös nyomatékkal és sürűn nyilvánult meg ez az óhajítás a közjegyzői kamarák részéről a háborúval kapcsolatban beállott drágaság következtében.

A kir. közjegyzők díjainak újabb szabályozása és ennek keretében a díjaknak mérsékelt felemelése mellett olyan számos és

jelentős indok szól, hogy a kérdés megoldását elhalasztani nem volna méltányos.

A közjegyzői díjak általános megállapítása közel harminczhét évvel ezelőtt történt és a hagyatéki ügyekben felszámítható díjak összegének megszábása is immár huszonhárom évre nyúl vissza. A megszábot díjakat még az akkori viszonyok között sem lehetett túlságosan magasaknak tekinteni. Azóta azonban az életviszonyok megváltoztak, a léftentartás költségei — még ha a háború következtében beállott rendkívüli áremelkedést nem is tekintjük — jelentékenyen megnövekedtek és a közjegyzői iroda fenntartásával járó kiadások a harminczhét év előttiéknél többszöröseire rúgnak. Jogosultaknak kell tehát elismerni a közjegyzőknek azt a panaszát, hogy munkájuk a mai díjazással az iroda fenntartásának költségei mellett megfelelő ellenértéket nem talál és díjbevételük — egyes kivételesen nagyforgalmú közjegyzői irodákat nem tekintve — polgári állásuk jogos igényéhez mért anyagi helyzetüket nem biztosítja; munkaképtelenségük esetére szóló megtakarításokat pedig alig tesz lehetségessé.

Ezekhez járul, hogy a mai díjazás szembetűnő aránytalanságot mutat a hasonló irányú szellemi munkáknak jelenlegi díjazásával szemben. Ha pedig figyelembe vesszük még azt is, hogy a közjegyzői díjszabás megalkotása óta a kir. közjegyzők hatáskörébe utalt tennivalók sem szaporodtak oly mértékben, hogy a közjegyzők a díjszabás alacsonyágával szemben az ügyforgalom emelkedésében kárpótlást találhatnának, sőt a közjegyzői állások szaporítása következtében egyes közjegyzők munkájának s jövedelmének mennyisége sokhelyt lényegesen kevesbedett, kétségtelen, hogy a díjszabás felemelésével a kir. közjegyzőknek méltánylást kívánó érdeke nyerne kielégítést.

De a közjegyzők munkadíjának felemeléséhez közérdek is fűződik és ebből a szempontból ezúttal csak azt emelem ki, hogy a közjegyzőknek illő határok között biztosított anyagi helyzete e fontos közhivatal helyes működésének biztosítékai közé tartozik.

Minthogy a kir. közjegyzők díjszabását jelenleg a fentebb említett törvénycikkkel állapítják meg: az újabb szabályozás sem történhetik törvényhozási intézkedés nélkül. Az új díjszabásnak törvény alakjában való megalkotása helyett azonban ezidőszert celszerűbbnek látszik a törvényhozás felhatalmazását kieszközölni arra, hogy az igazságügyminister a közjegyzőket megillető díjakat

a törvényhozás további intézkedéséig — esetleg a törvények rendelkezéseitől eltérően is — ideiglenesen rendelettel szabályozhassa. Ily értelmű törvényhozási felhatalmazás mellett szól egyrészt az a körülmény, hogy a közjegyzői díjszabást a változó viszonyokkal összhangban tartani rendeleti szabályozással könnyebben lehet, mint úgy, ha a legkisebb módosításhoz is a törvényhozás hozzájárulását kellene kieszközölni, másrészt pedig, hogy a közjegyzői díjaknak hosszabb időre való végleges megállapítása a mostani háborús gazdasági viszonyok között nem lehetséges és helyesen különben is csupán a közjegyzői intézmény reformjával kapcsolatban történhetik, ami ezidőszert nem valószínűsíthető meg.

A mostanihoz hasonló felhatalmazást adott a törvényhozás az igazságügyministernek az ügyvédi díjak rendeleti szabályozására nézve az 1912: LIV. t.-cz. 104. §-ában és az új váltótörvénynek az országgyűlés által elfogadott, de szentesítést még nem nyert javaslatára is az óvási díjaknak rendeleti megállapítására hatalmazza fel az igazságügyministert. A közjegyzői díjszabásnak rendeleti megállapítása egyébként a kir. közjegyzői kamarák óhajtatásának is megfelelő.

Megemlítem még, hogy Ausztriában már az 1871. évi közjegyzői rendtartás feljogosította az igazságügyministert, hogy a közjegyzői díjakat — bár csak bizonyos korlátok között — rendelettel állapíthassa meg és az osztrák igazságügyminister a folyó évben élt is ezzel a jogával, amennyiben az ott érvényes díjakat a megengedett határig felemelte (Verordnung des Justizministers vom 27. April 1917, über die Erhöhung des Notariatstarifes).

Az előadott célt szolgálja a jelen törvényjavaslat, amelynek 1. §-a felhatalmazza az igazságügyministert, hogy a közjegyzői díjakat rendelettel állapítsa meg és az e tárgyban kiadandó rendeletet a szükséghez képest kiegészíthesse; 2. §-a pedig a törvény életbelépésére, területei hatályára és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza.

Budapest, 1917. évi november hó 20. napján.

Grecsák Károly s. k.
m. kir. igazságügyminister.

Igazságügyi javaslatok. Az igazságügyminister a közjegyzői díjakra vonatkozó törvényjavaslattal együtt még többrendbeli nagy horderejű javaslatot tett le a ház asztalára.

Legfontosabb a **rokonok törvényes öröklésének korlátozásáról** és a szent korona örökléséről szóló javaslat, mely a nagyszülők szüleire (szépszülekre) még érintetlenül hagyja a fennálló törvényes rendet, a szépszülektől leszármazó oldalrokonokat azonban már kizárja a törvényes öröklésből. Ez a határ megfelel az osztrák 1914-iki reformnak, de kevésbé radikális, mint a svájci rendszer, mely a nagyszülők szüleinek (és azok testvéreinek) csak életfogytig tartó haszonélvezetet biztosít. A javaslat szerint a kincstárra szállt örökségből az örökhagyó személyes viszonyaira vagy családjára vonatkozó iratokat és a családi képeket, úgyszintén az örökhagyó utolsó lakásának felszereléséhez tartozó, valamint az ő személyes használatára szolgált ingó dolgokat — amennyiben a hagyatéki hitelezők sérelme nélkül lehetséges — a pénzügyminister kérelemre az érdekelt legközelebbi rokonnak s ha több ilyen rokon van, a legidősebbnek ingyenesen átengedheti. A pénzügyminister továbbá a kincstárra szállt örökségből a méltányosság szerint megfelelő támogatásban részesítheti az örökhagyónak öröklésre nem jogosult elődeit és azokat a személyeket, akiket az örökhagyó elhárításban részesített vagy segélyezett, vagy akik a végintézkedésre képtelen örökhagyót gondozták. Ha az örökség azért száll a kincstárra, mert a végintézkedés, jóllehet kétségtelenül megfelel az örökhagyó végakarátának, lényeges alaki kellék hiánya miatt érvénytelen, az államkincstár az örökséget kérelemre egészen vagy részben a végintézkedéssel részesített személyeknek engedheti át. A kincstárra szállt örökségek értékét a hadirokkantak és családjuk, a hadiözvegyek és hadiárvak gondozásának céljaira és más népjóléti intézmények céljaira kell fordítani. Ingatlanokat, amennyiben arra alkalmasak, elsősorban telepítés céljaira vagy a helyes birtokelosztás előmozdítására kell felhasználni.

Az **elévülési határidők leszállításáról** két törvényjavaslat intézkedik: az egyik a kereskedelmi ügyletekből eredő, a másik a magánjogi követelések elévüléséről. A kérdésnek két külön javaslatban való szabályozását főleg az a szempont tette szükségessé, hogy a magánjogi ügyleteket érintő szabályok hatálya csak a szoros értelemben vett Magyarországra szorítkozik, míg a kereskedelmi ügyletekre vonatkozó rendelkezések Horvát-Szlavonországra

is kiterjednek. A két javaslat szövetségének nagy része ez okból fedi egymást, az elévülési határidőt mindkettő három évre szállítja le, többek között a következő követelésekre nézve: kereskedőknek és iparosoknak kiszolgáltattott árukért, teljesített szolgáltatokért és munkákért való; ügynököknek ezen üzletükből eredő; ügyvédeknek, kir. közjegyzőknek, díj és költség iránti; bér vagy haszonbér iránti stb. követelésekre nézve.

Váltóóvás. A m. kir. ministeriumnak 1917. december 21-én kelt 5052/1917. M. E. számu, az e tárgyban eddig megjelentekhez teljesen hasonló rendelete szerint: 1. az 1917. október 2. napjától 1917. december 31. napjáig bezárólag lejárt váltók stb. tekintetében óvásra egyáltalán szükség nincsen (a mégis felvett óvás költségének megtérítése is csak akkor követelhető, ha a váltó 1918. január 15-ig óvatoltatott); 2. az 1917. december 31. után 1918. április 2. napjáig bezárólag lejárt váltók stb. tekintetében az óvasi határidő 1918. április 15. napjáig bezárólag meghosszabbítatik.

A köz- és magánalkalmazottak fizetésének stb. végrehajtás alól mentes összegei a m. kir. ministeriumnak 5051/1917. M. E. számu rendeletével felemeltek.

Moratoriumi rendeletek. Csik vármegye területén és Háromszék vármegye kézdi és kovásznai járásában a moratorium 1918. július 31-ig meghosszabbított (5053/1917. M. E.), ellenben Hunyadvármegye petrozsényi járásában eddig fennállott moratorium 1917. december 31. napjával megszűnik (7000/1917. I. M.)

Az ingatlanforgalom korlátozásáról a ministerium 4000—1917. M. E. szám alatt rendeletet bocsátott ki, mely a végrehajtásról szóló kísérő rendeletekkel együtt 1917. november 1-én lépett életbe (Igazságügyi Közlöny 1917. évi 10. sz.)

Az értékhatárok felemelése. A ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912. évi LXIII. t.-cz. 16. § a és az ezt kiegészítő 1914. évi L. t.-cz. 14. §-a alapján 1917. november hó 24-én 4050/1917. M. E. szám alatt kibocsátott rendeletével a polgári perrendtartásban megállapított értékhatárokat a kétszeresükre emelte. Ez az értékhatárfelemelés csak a háború tartamára szól és annak befejeztével a ministerium által megállapítandó átmeneti időre bír hatályossággal.

A lakás és egyéb helyiségek bérletére vonatkozó intézkedésekről a m. kir. ministerium M. E. 4180/917. sz. rendeletével a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a lakbérletre vonatkozólag a 3787—1916. M. E. szám alatti, valamint az 590—1917. M. E. szám alatt kiadott rendeletekben, továbbá a 2807—1915. M. E. számú országos moratoriumfeloldó rendelet 8. és 25—28. §-aiban foglalt kivételes intézkedések helyébe újabb szabályokat állapított meg.

Az új lakbérleti rendelet figyelmét is ugylászik elkerülni az a hiány, amely ezen rendeleteknek a gyakorlatban való alkalmazásánál azonnal tapasztalhatóvá vált és a közjegyzői gyakorlatot a kir. közjegyző útján való felmondások szempontjából közelebbről érdekli, hogy t. i. a rendeletek egyike sem határozza meg a 8133/1917. I. M. sz. rendelet értelmében alakított lakbérleti bizottság előtti eljárásnak és a kir. járásbíró, illetve kir. közjegyző útján való felmondásnak (Pp. X. czim) egymásközi viszonyát.

A kérdés nevezetesen az: lehet-e, dacára annak, hogy a felmondás érvényességének kérdésében kizárólag a lakbérleti bizottság határozhat, a Pp. 621. §-a értelmében a járásbíró útján, illetve 637. §-a értelmében kir. közjegyző útján felmondani, továbbá — és itt éleződik ki a kérdés, közölheti-e a bíróság illetve a kir. közjegyző a felmondást a Pp. 624. §-ának illetve a 637. § 2. pontjának megfelelően azzal a figyelmeztetéssel, hogy a kifogás nyolcz nap alatt előterjesztendő, mert ellenkezé esetben a Pp. 628. §-a szerint végrehajtásnak lesz helye? Végül ha a felmondás ennek megfelelően közöltetett, köteles-e a felmondást szenvedett, különbeni végrehajtás terhe alatt kifogásokat beadni, ha pedig netán

ilyen kifogásokat beadott volna, bir-e a járásbíró ezeknek tárgyalására hatáskörrel? A közjegyzői felelősség szempontjából mindenesetre ajánlatos, a Pp. 637. §-ában 1—3. pont alatt felsorolt és hatályon kívül nem helyezett kellékeket szigorúan betartva, a felmondási értesítvénybe a mondott figyelmeztetést is belefoglalni, a bíróságok dolga lévén, annak hatálya kérdésében állást foglalni.

Az új ügyvédi díjszabás. A budapesti kir. törvényszék és a hozzátartozó budapesti központi és I—III. ker. kir. járásbíró-ságoknak bírái a budapesti kir. törvényszék 1917. évi október hó 4-én tartott teljes ülésében megerősített új ideiglenes ügyvédi díjszabást fogadtak el irányadóul, amelyből a küszöbön álló közjegyzői díjreform szempontjából összehasonlításul szolgálhatnak a következő díjtételek:

Egyszerű keresetek, fizetési meghagyás iránti és végrehajtási kérvények nem érdemleges (mulasztási ítélettel, bírói egységgel, előállással stb. befejezett) perbeli tárgyalások ügyvédi munkadíja, az ezekkel az ügyvédi ténykedésekkel kapcsolatos előkészítő és irodai munkát (tényállás felvétel, iratok megtekintése, ügyfél értesítése, beadvány leírása, felszerelése stb.) is beleértve, a pertárgy értékét és illetve a végrehajtás tárgyát képező követelés összegét véve alapul:

1— 20 K-ig	6 K.	200— 400 K-ig	27 K.
20— 40 "	9 "	400— 600 "	33 "
40— 60 "	12 "	600— 800 "	39 "
60—100 "	15 "	800—1000 "	45 "
100—200 "	21 "	1000 koronán felül minden	

további megkeddett 1000 koronáért 10000 koronáig 10 korona, azontúl 5 korona.

Ezen díjtételek tehát az egyszerű blanketta-munkálatokra értendőek. Ellenben érdemleges perekben (és ügyekben) az ügyvédi díj megállapításánál nem az átlagos természetű ügyvédi munkára vonatkozó fenti díjtáblázat, hanem a per tárgyának értéke vagy egyéb jelentősége, a jogi kérdés ritkasága és nehézsége, a per helyes és czélzerű ellátására, az ahhoz szükséges előtanulmányokra és bíróságon kívüli ténykedésekre megkívánt idő és szellemi munka.

A Magyarországi kir. közjegyzők országos egyletének központi bizottsága 1917. október 20-án tartott ülésén *dr. Rónay Károly* indítványára elhatározta, hogy a választójogi ministerhez emlékirattal fordul a kir. közjegyzői állásnak a képviselőséggel való összeférhetetlensége megszüntetése iránt. Megbízta továbbá *dr. Szécsi Ferencz* főtitkárt, hogy miután az örökösödési átruházási illeték reformjára vonatkozólag már folynak a pénzügyministeriumban az előmunkálatok, információt szerezzen arra nézve, hogy mennyiben érinti ez a reform a közjegyzők érdekeit, hogy ennek megfelelően lehessen eljárni és a nyerendő felvilágosításról a bizottságnak jelentést tegyen.

Vágsellyén kir. közjegyzőség rendszeresítése. (A m. kir. igazságügyministernek 59,654/1917. I. M. számú rendelete.) Az 1874. évi XXXV. t.-cz. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján és az 1874. évi december hó 17-én 4,164. szám alatt (R. T. 1874. évf. 182. szám) kiadott igazságügyministeri rendelet módosításával a nyitrai kir. törvényszék kerületéhez tartozó vágsellyei kir. járásbíróság területére Vágsellye székhellyel külön kir. közjegyzőséget rendszeresíték, amely a pozsonyi kir. közjegyzői kamarához fog tartozni.

E rendszeresítés következtében az érsekújvári kir. közjegyzőség hatásköre a jelen rendelet hatálybalépte napjától kezdve az érsekújvári kir. járásbíróság területére szorítkozik.

A jelen rendelet 1918. évi április hó 1-én lép hatályba.

E napig a vágsellyei kir. járásbíróság közjegyzői megbízásait az érsekújvári kir. közjegyzőnek adja ki.

Budapest, 1917. évi november hó 16-án. *Grecsák Károly* s. k., m. kir. igazságügyminister.

Személyi hírek. *Dr. Ligeti Lajos* abrudbányai, *dr. Rabár Endre* érsekújvári és *dr. Hunyor Sándor* tokaji kir. közjegyzők elhaláloztak.

A kir. közjegyzők évkönyve a közjegyzők érdeklődésének hiánya folytán az 1918. évre nem adható ki. A feldolgozott statisztikai adatok egy része a Közlöny következő számában fog megjelenni.